Europos LIETUVIS

NR. 49 (328) LONDONAS 1953 GRUODIS 10 VII METAI

LIETUVIU LENKU SANTYKIAI

Po pirmojo pasaulinio karo, atsikūrus Lenkijos ir Lietuvos valstybėms, Lietuvoje išaugo visai nauja visuomenės karta, kuri neturi jokių ryšių su buvusios Lenkijos Lietuvos unijos laiko dvasia. Tos naujosios kartos nariai taip pat neturi santykių nei ryšių su lenkų tautybės nariais, kaip tai yra buvę Unijos laikais, ar net po Unijos iki 1914 metų pasaulinio karo tarp kai kurių lenkų ir lietuvių šeimų. Šitoji karta išaugo Lietuvos — Lenkijos ginčo, abiejų tautų santykių įtempimo lailaikotarpyje, šių dienų terminu tariant — šiltojo ir šaltojo karo laiko tarpyje. Dabartinė lietuvių visuomenė augo Lietuvos — Lenkijos sienų nustatymo tarptautinių organų metais, rekomenduojant Tautų Sąjungai — Curzono liniją, kurios Lenkija nepripažino. Lietuvių visuomenė matė lenkų delegacijos parašus (pulk. Mackewicz ir J. Lukasiewicz) šalia lietuvių delegacijos parašų Suvalkų sutarties dokumente, 1920 m., spalio mėn. 7 d., pagal kurią turėjo sustoti tarp lenkų ir lietuvių karo veiksmai, pagal kurią buvo nustayta demarkacijos linija, maždaug Curzono linijos aptarme. Toji visuomenė jau kitą dieną po pasirašymo Suvalkų sutarties išgyveno gen. Želigovskio divizijų veržimąsi į Lietuvą, kurį slaptai pasiuntė pats maršalas Pilsudskis, paskelbęs viešai gen. Želigovskį „maištininku", o vėliau, (po kiek metų), tam klastingam veiksmui prisipažino. Toji karta išgyveno lenkų slaptos organizacijos (P. O. W.) — (Polska Organizacija Wojskowa) — ruoštą Lietuvoje sukilimą 1919 m. rugpjūčio 28-29 d. naktį, pagal kurį P. O. W. sukilus, turėjo tuojau įžygiuoti į Lietuvą lenkų kariuomenė, pastatyti lenkišką vyriausybę ir paskelbti pasauliui, kad patį tauta nuvertė „vokiečių" pastatytą nemėgiamą Valsybės Tarybos Vyriausybę ir, no rėdama likti „laisva", prisijungė prie Lenkijos. Toji karta išgyveno lenkų lietuvių ginčą Tautų Sąjungoje dėl Želigovskio smurto; ji prisimena Tautų Sąjungos gen. Želigovskio žygio pasmerkimą ir nepripažinimą Vilniaus teritorijos okupavimu ir sprendimą atitraukti iš ten lenkų kariuomenę. Toji pat karta žino iki šiai dienai, kad Lenkija nepasidavė Tautų Sąjungos sprendimui nei dėl Želigovskio smurto, nei kitiems sprendimams bei rekomendacijoms. Toji jaunesnioji karta, neturėdami nei unijos sentimentų, nei unijos kultūros požymių, išgyveno visą eilę lietuvių lenkų derybų Kaune ir kitur, rekomenduotu Tautų Sąjungos ir nedavusių jokių vaisių. Pagaliau, toji jaunesnioji karta išgyveno Lenkijos užsienių reikalų ministerio Beck'o 1938 m. kovo mėn. pabaigoje patiektą Lietuvai ultimatumą, atidaryti susisiekimui Lietuvos Lenkijos sieną 48 valandų laike, — ultimatumą, lenkų „meilės" pareiškimo vadinamą. Iš šių tik trumpų suminėtų faktų nebetektų stebėtis dėl ko lietuvių visuomenė neturi Lenkijai pasitikėjimo. Pvz., visi šie žmonės 1917 - 1919 metų jaunimas po 15-16 metų amžiaus, kurie tais laikais dar nelabai domėjosi politika, šiandien jie yra subrendę piliečiai apie 50 metų amžiaus, ir visi jie gyveno lenkų lietuvių santykių laiko tarpyje, minėtus faktus turėdami akyvaizdoje. Todėl, į lenkų skelbiamą lietuviams meilę, taip pat ir praeitos unijos sentimentus jie neatsilie pia, nerezonuoja, nes tokių praeities sentimentų lietuviai neturi. Tos kartos išgyventas lietuvių lenkų santykių laikotarpis negalėjo nieko daugiau duoti, kaip tik nusivylimą, apmaudą ir nepasitikėjimą.

Lietuvių tautos istorijos faktai,— faktai iš lietuvių valstybės kūrimosi pradžios, nuo Mindaugo karūnavimo 1253 m. iki Vyauto mirties 1430 m., primena lietuvių tautai didžiausią jos žydėjimo laikotarpį. Tas lakotarpis buvo sukurtas lietuvių tautos vadų ir kunigaikščių organizaciniais sugebėjimais ir jųjų intelektualių ir moralinių pajėgų dėka. Pvz., Vytautas mokėjo be savo gimtos lietuvių kalbos — vokiškai, lotyniškai, gudiškai ir suprato totoriškai; visai nevartojo svaiginamųjų gėrimų, tolerantas su svetimtaučais ir teisngas valdyme. Bet ir jo planus, karunuotis Lietuvos karaliumi ir tuo atsipalaiduoti nuo lenkų įtakos, ėjusios per jo pusbrolį Jogailą, tuometinį Lenkijos karalių, lenkai apgaulingais būdais sukliudė, su laikydami pasiuntinius, pagrobdami karūną, kurią jie vežė Vytautui per Lenkiją į Lucko pilį, karunacijos dieną.

Vytautui mirus, lenkų įtaka Lietuvoje didėjo. Pagaliau ši įtaka įsivyravo po 1569 m. Liublino unijos akto, kurio pasėkoje gimė Rzecz-Pospolita (Respublika) dviejų lygiomis teisėmis sujungtų valstybių — Lietuvos ir Lenkijos. Tą sujungimą dvie jų valstybių į vieną, tenka laikyti tų dviejų valstybių griuvimo pradžia, pradžia 2-jų tautų lenkų ir lietuvių pavergimo, kuris realizavosi galutinai trečiuoju Rzecz Posolitos padalinimu 1795 metais tarp Rusijos, Vokietijos ir Austrijos. O priežastis to griuvimo, kuris tęsėsi apie porą šimtų metų, gal būt, reikėtų sutraukti į šitokius posmus. Pirmiausia, unijos aktas neužkirto ir nesustabdė Lietuvoje separatistinių tendencijų ir bandymų atsipalaiduoti nuo Lenkijos įtakos ir, gal būt, visai panaikinti uniją. Nežiūrint unijos — abu kraštai, Lietuva ir Lenkija, turėjo atskirą valdžią (atskirus seimus, teismus ir administraciją). Abu kraštai kovojo už savo interesus, nebodami Rzecz Pospolitos interesų. Todėl, užuot organizavus ir stiprinus Rzecz Pospolitą, abu kraštai, tarp savęs kovodami, ją susilpnino. Be to, didikų ir bajorų rietenos savuose kraštuose, taip pat ir tų luomų ginčai iki išardymo Rzecz Pospolitos seimų (bendrų seimų), ne nestiprino Pospolitos kaip valstybės, bet sistematiškai ir palaipsniui ją silpnino. Vadinamas, „liberum veto" vartojamas seimuose, pagal kurį, kurio nors pavieto atstovui dėl ko nors pasipriešinus, turėdavo nusileisti visas seimas, arba išsiskirstyti. Karaliaus valdžia Pospolitoje buvo minimalinė; karalius buvo laikomas pakvies tuoju ir valdančiu pagal prisiimtas sąlygas, kaip pagal sutartį. Tų sąlygų nepildymas buvo priežastimi jo neklausyti... Todėl buvo atsitikimų, kada ponai kėlė prieš karalių maištus, skelbdamiesi karaliaus varžomųjų bajorijos laisvių gynėjais. Valdžia Pospolitoje priklausė didikams, kuri reiškėsi seimų netvarkoje, destrukcijomis ir seimų išardymais. Nenuostabu, kad Pospolitos laikotarpy įsigalėjo posakis: — „respublika laikosi netvarka" (Polska nierządem stoi).

Moralinės ir intelektualinės kūrybinės valstybės pajėgos Pospolitoje krito; didikai varžėsi tarp savęs dėl valdžios. Prasidėjo vieni kitų papirkinėjimai dėl įtakos seimuose, arba seimų ardymai, kurios nors šeimos naudai. Tokie papirkinėjimai dažnai ėjo užsienio valstybių naudai. Didikai valstybinių funkcijų (mokesčių mokėjimo) nepildė, bet už tai lėbavo ir intrigavo. Įsigalėjo kitas didikų tarpe tam laikui būdingas posakis — za krola Sasa, jedz, pij i popuszczaj pasa (valdant karaliui Saksui gerk, valgyk ir atsileisk diržą).

Suprantama todėl, kad respublika — ginčų, demoralizacijos, kūrybinių jėgų kritimų pasėkoje ir istorinių priešų spaudžiama, viduje būdama silpna, negalėjo išsilaikyti ir trijų padalinimų procese (1773, 1793, 1795 m.) respublika buvo likviduota. Susidėjus su ja — žuvo kartu ir Lietuva.

Anksčiau minėta lietuvių karta, išaugusi po pirmojo pasaulinio karo, istorinėj eigoj lietuvių — lenkų santykiuose, ne tik neturi lenkams sentimentų, bet ir pasitikėjimo. Ji netiki lenkų skelbiama lietuviams meile ir skelbiamomis lenkų lietuviams simpatijom. Šitoji karta yra realistinė; ji nori gerų kaimyninių santykių su lenkais taip pat, kaip su kitomis kaimyninėmis valstybėmis. Ji nori gerų santykių, paremtų valstybinėmis sutartimis kaip lygus su lygiu. Toks tai yra visos lietuvių tautos mentalitetas, su tuo tenka skaitytis, jis išaugo iš paskutinio laikotarpio lietuvių — lenkų nedraugingų santykių ir jį galės pakeisti tik kitas laikotarpis, jeigu jam jau dabar bus sudaromi realūs pagrindai.

Jeigu lenkai norėtų turėti kitokį — geresnį (norėtume ir mes!), tai pirmoj eilėj šitas priklauso nuo jų, bet ne nuo mūsų! Pirmoje eilėje tektų jiems liautis kalbėti apie sentimentus ir meilę, bet parodyti gerų santykių norą darbais. Nekalbant apie ateities problemas, pirmiausia jie turėtų atsisakyti nuo skelbiamos tezės, kad Vilniaus klausimas yra išspręstas lenkų naudai, kad nėra jokių su lietuviais ginčų. Priešingai: Vilniaus klausimas nėra išspręstas lenkų naudai ir Lietuva į Vilnių ir į jo teritoriją turi teisėtų pretenzijų. Kol lenkai laikysis tik sentimentų politikos be realių darbų, jie niekad nesulauks lietuvių palankumo. Beck'o „meilės ultimatumas" nesudarė pagrindo netolimoje ateityje sueiti į gerus santykius ir nesudarys ateityje tiems santykiams tikresnio pagrindo. Sentimentai, priminimas unijos laikų, tikiuos, lenkams turėtų būti suprantama, kad tas lietuviuose iššaukia ik priešingą reakciją. Lietuvių politika Lenkijos požiūriu, pasiliks tokia, kokia ji buvo visą laiką po pirmojo karo tol, kol lenkai realiai neparodys gerų norų ligšiolinę politiką pakreipti tikrąja linkme.

A. KIZLYS

SOVIETAI PRIVALO ISSINESDINTI IS PABALTIJO

NEW YORKE VYKSTA KONGRESO KERSTENO KOMISIJOS LIUDININKŲ APKLAUSINĖJIMAS APIE PABALTIJO UŽGROBIMĄ. LATVIJOS DIPLOMATO KALTINIMAI MŪSŲ AMŽIAUS NUSIKALTĖLIUI ANDREJ VIŠINSKIUI, KURIS UŽ ŽMOGŽUDYSTES IKI ŠIOL NENUBAUSTAS

BUV. PREZIDENTO HOOVVER LIUDIJIMAS KERSTENO KOMISIJOJE. ... LIETUVIS KUNIGAS, PRISIDENGĘS KAUKE, PASAKOJO KOMISIJAI SOVIETŲ ŽIAURUMUS LIETUVOJE

Kaip pereitą savaitę šitoje pat vietoje esame rašę, New Yorke vyksta Kersteno Komisijos darbai — apklausinėjimas liudininkų apie Sovietų Rusijos Pabaltijo kraštų užgrobimą, klastą, sutarčių laužymą, žudymus, trėmimus, „seimo" rinkimus ir visus tuos atėjūnų komunistų barbariškus darbus, kuriuos jie „išlaisvinimo" metais yra padarę Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje ir kurie Maskvos tebevykdomi dabar.

Vienas pirmųjų, kaip jau žinome, Kersteno Komisijai liudijo JAV Užsienio Reikalų Ministeris Dulles. Liudininku pakviestas buv. prezidentas Hoover'is, gruodžio 5 d., šitaip pareiškė: „Skaitydamas Stalino Molotovo ar Malenkovo kalbas, niekas neturėtų tikėti, kad bet kokia su sovietų Rusija sutartis yra kuo nors daugiau verta, negu trumpalaikį susitarimą. Po Pirmojo Didž. Karo sovietinė Rusija sudarė 36 įvairias sutartis, kurios visos neteko reikšmės, kai Stalinas pasirašė paktą su Hitleriu".

Savo parodyme Hooveris Komisijai pareiškė, kad pavergtųjų kraštų išlaisvinimas susitarimo keliu su sovietais yra neįmanomas. Tik koks nors baisus pasaulio sukrėtimas gali grąžinti pavergtoms tautoms laisvę. JAV gali su Rusija susitarti kuriais nors klausimais, bet šitoksai susitarimas truks tiek ilgai, kiek ilgai jis bus naudingas Rusijai". Buv. prezidentas Hooveris Kersteno Komisijai pastebėjo, kad jis asmeniškai yra buvęs Pabaltijo kraštuose 1919 m., kur vadovavęs pagalbos akcijai. Jau tuomet jis iš karto susikirto su komunistas ir tik amerikiečių ir britų karo laivynas, buvęs tuo metu Baltijos jūroje, sulaikęs nuo biauraus pasikėsinimo prieš Lietuvą, Latviją ir Estiją.

Nepaprastai šiurpų įspūdį sudarė lietuvio kunigo liudijimas apie sovietinių budelių elgesį su suimtaisiais. Šis lietuvis liudininkas buvo uždengęs veidą kauke, pareikšdamas, kad jo giminės yra likę anapus geležinės uždangos, kurie neišvengtų represijų, jei jis būtų atpažintas. Jis pasakojo, kaip 1941 m. buvo suimtas ir apkaltintas sabotavęs rinkimus, kaip kalėjimo požemių vienukėse buvo kankinamas, laikomas nuogas ledais pripildytoje patalpoje, mušamas, koneveikiamas, uždaromas į medinį „karstą" ir ten laikomas po keliolika valandų.

Latvių liudininkas — teisninkas Grantskalns liudijo, kad 1941 m., vokiečiams okupavus Latviją, jis, būdamas sovietinio teroro aiškinimo komisijos pirmininkas, atidengė masinius latvių nekaltų aukų kapus, užkastus vienoje vasarvietėje, netoli Rygos. Vienoje duobėje buvo suversti 99 lavonai, kitoje 113. Dalis jų buvo atpažinti. Tai buvę latvių karininkai, teisininkai, gydytojai, pramonininkai ir valdininkai, barbariškai komunistų iššūdyti.

Jau po gruodžio 5 d. liudininkų parodymų, Komisijai pirmininkaująs, kongresmanas Kerstenas, pareiškė: „Atrodo, kad surinktoji įrodomoji medžiaga, išgirsta per šiuos apklausinėjimus, įgalins mūsų vyriausybę pasakyti Sovietų Sąjungai, kad ji neturinti bet kokių teisių okupuoti Pabaltijo kraštus ir privalo iš ten išsinešdinti".

KVIETIMAS DRG VISINSKIUI

1953 m., gruodžio 3 d., Kersteno Komisija raštu pakvietė sovietų atstovą prie UNO, drg. Višinskį, atvykti Komisijon ir atsakyti į tuos sunkius kaltinimus, liudininkų pareikštus jo adresu.

Komisijos pirmininkas, kongresmanas Ch. J. Kerstenas, šitokį „draugui" Višinskiui pasiuntė raštą:

„Mielas Pone Višinski,

Kaip Jums, turbūt, yra žinoma, 83 Kongresas, 1 sesija, nutarė sudaryti spec. komisiją USSR neteisėtai įvykdytą Pabaltijo valstybių užgrobimą ištirti, kadangi tiek šių mažų tautų, tiek ir daugelio kitų, panašiai užgrobtų likimas, mums ir kitoms laisvoms tautoms yra dabarties sunkaus rūpesčio reikalas.

„Komisija pradėjo viešo apklausinėjimo posėdžius, kurių tikslas — išgirsti ir įvertinti visus suinteresuotų šalių liudijimus. Kaip įprasta, komisija sveikina visų liudininkų pasirodymą, kurie gali talkininkauti galiojančia informacija prie šio nagrinėjimo, taip pat ir tuos, kurie norės paneigti padarytus jiems kaltinimus.

„Atitinkamai akredituoti laisvosios Latvijos, laisvosios Lietuvos ir laisvosios Estijos diplomatiniai atstovai jau buvo komisijoje, iškeldami sunkius USSR kaltinimus.

„Šių viešų apklausinėjimų metu Komisija išklausė parodymą, liečiantį Latvijos vyriausybę 1938-1941 laikotarpio metų. Šio liudijimo visuma, paremta pagrįstais dokumentaliniais įrodymais, su fotokopijomis imtinai, rodo į vieną Andrej Višinskį, kaip svarbųjį politinį komisarą, USSR paskirtą patikslintį jos politinių tikslų įvykdymą Latvijoje.

„Be to, kaltinimas iškeltas, kad vienas Andrej J. Višinski asmeniškai lankėsi Rygoje, Latvijoje, ir iš sovietų pasiuntinybės ir iš kitur vadovavo USSR karinėms ir slaptosios policijos pajėgoms tokiu būdu, kad teisėta Latvijos vyriausybė būtų panaikinta, kad būtų nauji rinkimai pravesti taip, jog latvių tautai buvo atimta jos teisė laisvai balsuoti slaptu balsavimu. Taip pat kaltinama, kad vienas Andrej J. Višinski buvo atsakingas už mirtį ir deportacijas tūkstančius latvių vyrų, moterų ir vaikų, kad šiandien jis lieka vienas šių laikų žymiausias ir nenubaustas nusikaltėlis. Dar daugiau: kaltinimas sako, kad minimas Andrej J. Višinski yra tas pats Andrej J. Višinski, kuris šiuo metu veikia kaip USSR delegacijos vadovas prie UNO.

„Aš esu tikras, kad Jūs suprasite, jog tai yra sunkūs kaltinimai. Aš žinau oficialų postą, kurį Jūs užimat Pabaltijo tautų reikalu, paskaitęs Jūsų 1952 m., gruodžio mėn. kalbą, tvirtinančią, kad tos tautos laisva valia prisijungė prie „laimingos" USSR „liaudies demokratų sąjungos"'. Komisija yra suinteresuota išgirsti Jūsų atsakymą į šį įsakmų puolimą prieš Jus, kaip asmenį. Turint galvoje augsčiau minėtus kaltinimus, tvirtinančius Jus asmeniškai buvus Rygoje, Latvijoje, pravesti Latvijos pavergimą, kaltina Jus asmeniškai pirmine atsakomybe už tuos baisumus, ištikusius šį tragišką kraštą, todėl komisija yra suinteresuota išgirsti Jūsų atsakymą.

„Amerikos teisingumo tradicija tokia, kad apkaltintas turi gauti kiekviena proga išdėstyti savąją bylos pusę, savo reikalą paremti tokiais kitais liudininkais ir dokumentiniais įrodymais, kuriuos jis lako tikslingais panaudoti. Šis nepažeidžiamas principas yra praktikuojamas Jungtinių valstybių teismuose, taip pat ir Jungtinių Valstybių Kongreso tyrinėjimo komisijų darbe. Šio principo laikymasis, jo išsaugojimas — yra gyvybinis visų žmonių laisvei, reikalaująs, kad nebūtų daroma išimčių.

„Išvadoje, komisija kviečia Jus tuo tikslu atvykti, kad galėtumėt atsakyti į šį įsakmų kaltinimą. Apklausinėjimo posėdžius Komisija turės New Yorko mieste, gruodžio 3, 4 ir 5 dienomis, kambarys Nr. 36, Federalinio Teismo Rūmai, Foley Square, New York City. Komisija tikisi, kad prieš pradedant tęsti liudininkų apklausinėjimus visose Jungtinėse Valstybėse, Jūs rasite vieną iš pažymėtų dienų Jums patogią. Kiekvienu atveju Komisija yra pasiruošusi New Yorko mieste padaryti specialų posėdį, jei Jums pasiūlytos dienos būtų nepatogios."

Kongresmanas Kerstenas pareikalavo specialios apsaugos kai kuriems liudininkams, kai vienam Latvijos paskutiniosios vyriausybės nariui komunistai telefonu ėmė grąsinti rusų ir anglų kalbomis, keletą kartų skambinę į viešbutį, kuriame šis Komisijos pakviestas liudininkas buvo apsistojęs.

Kongresmano reikalavimas išpildytas ir kai kuriems liudininkams paskirta slaptosios policijos apsauga, susidedanti iš šešių asmenų.

Be kitų liudininkų, šią savaitę liudijo gen. Černius, buv. Lietuvos ministeris pirmininkas.

BERMUDOS KONFERENCIJOS BENDRA REZOLIUCIJA

Pasibaigus trijų didžiųjų Vakarų valstybių konferencijai Bermudoje, išleista bendra dekleracija, kurioje Vakarų valstybių galvos atmeta Europos padalinimą ir turinčios vilčių rytų Europos tautų išlaisvinimui. Dekleracijoje sakoma: „Negalime sutikti su dabartiniu Europos padalinimu ir laikyti jį teisingu ir pastoviu. Mes turime vilties, kad atitinkamame laike bus surasta taikingos priemonės įgalinti rytų Europos kraštams vėl atlikti savo vaidmenį kaip laisvoms tautoms, laisvoje Europoje".

Toliau bendrajame konferencijos komunikate skelbiama, kad Vakarų valstybės sutinkančios dalyvauti sausio 5 d. Berlyne konferencijoje, kurioje dalyvaus ir Sovietų Sąjunga. Komunikate neskelbiama apie kokius nors konkrečius sprendimus prieš susitinkant keturiems didiesiems, išskyrus aiškaus Rusijai įspėjimo, kad trys Vakarų valstybės numačiusios didinti savo gynybos karines jėgas ir sovietams nepavyksią tų valstybių suskaldyti.

7 DIENOS

PREZIDENTO EISENHOVERIO ĮSPĖJIMAS

Prezidentas Eisenhoweris, vos grįžęs iš Bermudos konferencijos JTO rūmuose pasakė politinę kalbą, įspėdamas pasaulį prieš avojų, kokį galį atnešti šio amžiaus žmonijai atominiai ginklai. Prezidento kalba perduota per visas radio stotis ir televiziją. Eisenhowerio kalba išversta į 34 kalbas ir pertransliuota per „Amerikos Balsą" į anapus „geležinės uždangos".

* * *

New Yorkas. Amerikoje gyvenančių lenkų kongresas įteikė prezidentui Eisenhoweriui raštus, prašydami leisti steigti lenkų ginkluotąsias pajėgas Vakaruose. Tame pat rašte jie reikalauja nepripažinti Curzono linijos.

* * *

Vašingtonas. JAV Karo Laivyno vadovybė pirmą kartą paskelbė apie povandeninį atominį laivą, įdėdama to laivo nuotraukas. Tai pirmas pasaulyje povandeninis laivas, varomas atomine energija. Jis galės plaukti aplink pasaulį, nepapildęs kuro.

* * *

Teheranas. Per įvykusias Teherane riaušes, kurias sukėlė studentai, užmušti du studentai ir keliolika sužeista. Gugernatorius tvirtina, kad kruvinas riaušes sukėlė svetimų agentų sukurstyti krašto išdavikai.

* * *

Roma. Prieš kurį laiką įtempti santykiai tarp Italijos ir Jugoslavijos dėl Triesto, atslūgsta. Abu kraštai sutiko atitraukti kariuomenes iš zonų, į kurias Jugoslavija pirmoji buvo įvedusi, o po kiek laiko ir Italija. Romoje pranešama, kad po kariuomenių atitraukimo, Italija vėl siųsianti Jugoslavijon įvairias žaliavas ir prekes.

* * *

New Yorkas. Pereitą šeštadienį Amerikoje, Vicksburgo mieste, siautė nepaprastai stiprus viesulas, sugriovęs daug pastatų. Žuvo apie 20 žmonių ir 200 sužeisti. Kino teatre, kuriame tuo laiku buvo vaikams spektaklis, užgriuvo, užmušdamas penkeris vaikus.

* * *

Vašingtonas. Į Me Carty viešą visuomenės atsiklausimą dėl jo ginčo su vyriausybės administracija, gauta žymiai daugiau balsų, palaikančių Mc Carthy, kuris reikalauja nutraukti pagalbą tiems kraštams, kurie iki šiolei prekiauja su komunistine Kinija. Ypač daug tulžies amerikiečiai išlieja D. Britanijos vardu už jos prekyba su komunistais.

* * *

Londonas. Visame pasaulyje sensaciją sukėlė Londone padarytoji Siamo dvynukėms (negriukės) operacija. Viena dvynukių po kelių valandų mirė, antroji sveiksta ir, gydytojų nuomone, gyvensianti.

* * *

Bonna. Adenauerio karo reikalams vyr. patarėjas gen. Adolfas Heusingeris šią savaitę vieši Londone. Jo viešnagės tikslas susipažinti su britų karininkų mokymosi taktika. Paskutiniojo karo metu gen. Hausingeris buvo vokiečių generalinio štabo operacinio skyriaus viršininku.

LAIKRAŠČIAI PER TELEVIZIJĄ

New Yorke sustreikavo spaustuvių darbininkai, kuriose spausdinami dienraščiai. Jau antrą savaitę skaitytojai liko be laikraščių. Išradingi amerikiečiai pradėjo per televiziją perdavinėti fotografines laikraščių nuotraukas su visomis dienos aktualijomis, paskutiniomis žiniomis ir net skelbimais. Transliacija tęsės nuo 8 val. ryto iki 6 vakaro.

Kažin, ar amerikiečiai nepripras ir ateityje prie šitokios „spaudos"?...

FORDO DARBININKAMS PADIDINO ATLYGINIMUS

Fordo automobilių fabrikai D. Britanijoje pakėlė darbininkams atlyginimą nuo 8 šil. 4p. iki 9 šil. savaitėje. Be to, darbo valandos savaitėje sutrumpintos 1 valanda. Dabar Fordo fabrikuose darbininkai dirbs 44 val. savaitėje. Streiko metu Fordo įmonių darbininkai neprisidėjo prie metalo darbininkų streiko.

K. BARENAS

LIETUVIU SPAUDOS PUSLAPIUOSE

LIETUVIŠKUMO GARANTIJOS

Pagal naują imigracijos įstatymą, kaip tikimasi, į Ameriką dar įvažiuos bent 2000 lietuvių. Šita proga „Vienybėje" (1953. XI. 13 Nr. 45) rašo Juozas Valtys. Amerikos lietuviams dabar vėl iškilsiąs darbo ir buto garantijų klausimas. Kai važiavusi pirmoji tremtinių banga, tie apie 30.000, nebuvo laiko pagalvoti, pasvarstyti, buvę tik skubu kuo greičiau ištraukti žmones iš tremtinių stovyklų. Tada, girdi, niekam nė į galvą nedingtelėjusi mintis už garantijas pareikalauti garantijų! Girdi, kai važiavo į Ameriką pirmieji tremtiniai, iš jų buvo laukta nemunai lietuviško kraujo ir pulso, o išėję šnipšt. Kol tremtiniai dar buvę Europoje, jų kursas senųjų Amerikos lietuvių akyse buvęs 100 procentų augštesnis. Todėl autorius ir siūlo iš įvažiuosiančių pareikalauti garantijų, kuriose galėtų būti šitokie dalykai:

„1. Tėvų pažadėjimas, tikriau — priesaika, kad jų vaikai bent per vieną kartą nenutautės. Čia reikalas mūsų tautai gyvybinės svarbos.

2. Tėvai su vaikais namie turi kalbėti lietuviškai. Angliškai vaikai išmoks ir savaime, be tėvų specialaus raginimo.

3. Atsidėkojant už Balfo rūpestingumą bei širdį, kasmet, ikį bus reikalas, aukoti bent 3-5 dol. Tai, mano supratimu", rašo autorius, „svarbu. Pav., jei 30.000 naujakurių dabar kasmet paaukotų bent po penkinę, susidarytų 150.000 dolerių suma, kurį Balfo reikalus paverstų kiton aukštumon.

4. Naujų naujakurių vaikai turi neužsikrėsti šeimos vėžiu. Yra tūkstančiai gražių lietuvaičių ir mūsų vaikinų, kurie tinka pasirinkti į porą. Teršti lietuvių kraują italėmis, airėmis, vokietėmis ir kitokiomis— mirtina nuodėmė sau ir tautai.

5. Nelikti vienuoliu. Su širdimi dalyvauti bent vienoje lietuviškoje organizacijoje. Kartu su visais Amerikos lietuviais veikliai dalyvauti kovoje už Lietuvos reikalus.

6. Skaityti bent vieną lietuvišką laikraštį.

7. Neužmiršti tų, kurie kaip ligoniai, pasenę liko Europoje. Bent didesnių švenčių proga ištiesti jiems pagalbos ranką.

8. Mokėti sugyventi su Amerikos lietuviais. Neniekinti jų bei jų atliktų darbų. Šis paprotys dabar labai madoje.

9. Bent laikinai nustoti didžiuotis daktarų, profesorių, viršininkų, padėjėjų ir viršaičių titulais.

10. Nesigėdinti, kad esi lietuvis. Tavo tėvo pavardė — tai turi būti gražiausia".

Kaip ir pats straipsnio autorius sako, šį jo dešimtpunktį siūlymą būtų galima dar papildyti. Visa tik bėda, kad šitokių kiekvienam lietuviui būtinų garantijų nepakiši pasirašyti, ypač tiems, kurie nebuvo tokie laimingi, kaip tie pirmieji 30.000, ir dar keletą metų turėjo skursti, o jei pakištum, — neišvarysi iš Amerikos, jei ves italę ar vokietę. Pagaliau kodėl gi tie 2.000 bus verčiami palikti lietuviais, o apie 30.000 prasmuko be niekur nieko? Šitie juk bus tik beveik lašas jūroje prieš anuos.

Mums, žinoma, Europos ir salų lietuviams, niekas nedavė garantijų (raumenys visa garantija), mes būsime atleisti ir nuo parašų už garantijas duoti garantijas, o gal bandysime be parašų neužmiršti, kad lietuvis visada gyvena ir gyvens vardan tos Lietuvos, kuri jį augino.

SIŪLYMAS ATPIGINTI KNYGAS

Labai įdomų Dr. J. Balio straipsnį („Reikia atpiginti lietuvišką knygą") išsispausdino „Dirva" (Nr. 44). Dr. J. Balys šitaip ten rašo apie mūsiškio tremtinio buitį, palyginda mas mūsų palinkimus su skandinavų:

„Visi knygų leidėjai sako, kad lietuviškos knygos rinka siaurėja proporcingai su dypukų prasigyvenimu. Jei taip toliau dėsis, dar po 10 metų Amerikoje veik jokia lietuviška knyga nebeišeis. Ar ne taip buvo 1938-1948 metais? Kodėl taip yra? Priežasčių yra daug. Ne tiek kalti yra automobiliai, namai ir televizijos, kiek bendras nukultūrėjimas, aplinkos įtaka ir laiko stoka. Išdirbus savaitėje 40 val. protą bukinantį darbą, nebėra noro ką nors skaityti, intelektualinis akiratis siaurėja, prasideda dvasinė ubagystė, kuria čia matome kiekviename žingsnyje. Tada reikia prasimanyti „good time", tad ir ima gertį kaip šiaučiai prie kiekvienos progos ir baliavoja nuo penktadienio ikį pirmadienio, o tada vėl prasideda valandos. Tad kam reikalinga knyga, jei nėra laiko ir noro ją skaityti? Tik gėrimų rūšys gerėja su prasigyvenimu ir prasideda „fasono laikymas"...

„Skandinavai irgi mėgsta išgerti", rašo toliau Dr. J. Balys, „bet ten yra ir kita tradicija: svarbiausiu buto papuošalu ir šeimininko pasididžiavimu ten yra laikoma ne nubliziginti baldai, kristalas ir panašūs niekniekiai, bet knygų spinta. Apsilanko svečias, tai šeimininkas gaus progos parodyti naujausius leidinius ir ras apie juos kalbą, vadinas, ne tik lėntynoj laiko, bet ir paskaito. Būdami skandinavų kaimynai, mes irgi turėtumėm šią kultūringo žmogaus tradiciją paremti. Kartais atsitikus užkliūti pas mūsų „aristokratus", aš apsidairau ir jeigu ten nematau knygų spintelės, tai ir pasodintas į guminį minkštasuolį su nylono aptraukalu pagalvoju sau: o vis dėlto čia tamsūs žmonės gyvena"...

Po šitokios puikios charakteristikos Dr. J. Balys nurodo, kad knygos gana brangios, papasakoja, kaip yra savo metu Lietuvoje kai kurie laikraščiai pasiekę didelių tiražų, ir siūlo rizikuoti pradėti leisti gerų knygų pigiąją biblioteką. Abejotina tik, ar kas nors išdrįs pasinaudoti tokiu siūlymu, nors jis ir labai geras.

VEIKĖJA ATSIREMONTAVO NAMUS

Vienas Amerikos lietuvių laikraštis išsispausdino labai įdomią žinią, kurią čia ištisai perspausdiname:

„Emilija Kaminskas, sena Cicero gyventoja, nors ir būdama našlė, suranda laiko aktyviai pasireikšti lietuviškoje veikloje. Šiuo laiku gražiai atsirėmontavo savo namus."

Savo skaitytojus prašome įsidėmėti kelias šios žinios vietas, būtent: našlė, lietuviška veikla ir savų namų remontas. Logiškai išeitų, kad našlės turėtų lyg ir mažiau laiko, negu kitos moterys, o tas surastas laikas leidžia dalyvauti joms veikloje, būtent: remontuoti savo lietuviškus namus.

PAZINIMAS IR TIESA

Neseniai gavau iš Amerikos (ma nau, iš paties autoriaus, nors be dedikacijos) nedidelę, bet stipriai įrištą M. Matuko knygelę — „Tikrovės suvokimas". Pratarmėje autorius ši taip paisako apie šios studijėlės tikslą: „Šios studijos paskirtis yra sudominti skaitytoją protiniais žmogaus klausimais ir palenkti susimąstymui, prie kurio šių laikų didieji pasaulio vyrai ir šaukia, kaip prie vienintelio išeities taško" (VIII psl.).

Studiją sudaro trys pagrindinės dalys: a) *Tiesa ir tikrybė;* čia skaitytojas supažindinamas su tiesos supratimu bei tikrybės suvokimu; b) *Pažinimo galios;* kur dėstoma pažinimo galių dalykai (jutiniai, jautina, protinis pažinimas ir sąvokos supratimas) ir dalykinė pažinimo vertė; c) *Tiesos patikinumas;* čia aiškinama esybė ir proto tiesa, bei tiesos dalykinis akivaizdumas. Gale pridėtas suminėtų autoritetų vardynas.

Tiesą autorius aptaria, pasiremdamas Tomu Akviniečiu: „Tiesa visuomet yra proto atitinkamas arba esančiam arba galimam būtį daiktui" (5 psl.). Nebūtina, kad proto atitikimas būtų tobulas: pakanka, kad sprendime sutelktos žymės būtų paties daikto žymės. Tiesų yra nelygstamų ir lygstamų. Geriausias lygstamos tiesos pavyzdys — „tūlas mokytas žmogus gali išrodyti dideliu mokslinčiumi tarp nemokytų, o tarp mokytų skaitomas menku mokslininku" (5—6 psl.).

Protinis pažinimas tegalimas dvasinėms būtybėms ir jis skirtingas nuo juslinio pažinimo, kuriuo paprastai naudojasi gyvuliai.

Proto suvokta tiesa arba loginė tiesa paprastai turi atitikti esybei, kuri savyje yra pagrindinė tiesa. Kai protas teigia tai, kas iš tikrųjų yra esybėje, turime proto ir daikto atitikimą, o tai ir sudaro proto tiesą (plg. 48 psl.).

Tyčia patiekia kelis autoriaus samprotavimus, kad skaitytojai įsitikintų, jog studija parašyta giliai ir liečia filosofinį pažinimo ir tiesos supratimą. Savaime sprantama, knygelė nebus plačiai skaitoma, nes joje narpliojami klausimai, kuriuos suprasti reikia gerokai įsitempti. Tačiau gera, kad mūsų jaunieji studijozai ne tik patys gilinasi į filosofinius klausimus, bet ir su tautiečiais pasidalina savo laimėjimais.

M. Matukas, TIKROVĖS SUVOKIMAS. Filosofiniai pažinties klausimai išleido S. ir J. Bražiai. Chicago, 1953, 52 psl.

J. K — is

STUDENTU IR ABITURIENTU DEMESIUI

LIETUVIAI STUDENTAI IR LAISVOSIOS EUROPOS KOLEGIJA

Kartais tenka laikraščiuose pasiskaityti, kad lietuviai studentai Europoje vargsta, negalėdami susidaryti pakenčiamų sąlygų mokslui. Kad to vargo yra, tai tiesa. Tačiau iš kitos pusės atrodo, kad mūsų studentai ir abiturientai neišnaudoja visų galimybių savo gyvenimui pagerinti. Tai sakydamas pirmiausia turiu galvoje Laisvosios Europos Kolegiją Štrasburge. Kasmet ten galėtų patekti keli lietuviai studentai ar abiturientai, tačiau iš tikrųjų ten lietuvių tejstoja mažai; pvz., šiemet ten nepriimtas nė vienas lietuvis, nes tinkamų kandidatų buvę maža. Kame priežastis? Ar dėl to kaltas lietuviškas nerangumas (nesiryžimas pajudėti iš vietos), ar nežinojimas? Galbūt ir viena ir antra. Todėl pravartu lietuviams su ką tik paminėta įstaiga bent šiek tiek plačiau susipažinti ir ją labiau pasinaudoti.

Laisvosios Europos Kolegija Štrasburge yra įsteigta Laisvosios Europos Uuiversiteto Tremty, kurio centras yra New Yorke, tremtiniams studentams tų kraštų, kurie yra patekę už „geležinės uždangos". Gavęs Laisvosios Europos Kolegijos stipendiją, studentas gali studijuoti Štrasburgo universitete ir kitose augštosiose to miesto mokyklose tokius mokslus, kokius jis pats pasirenka. Pačioj Kolegijoj jis dar gauna savo žinias papildyti bendraisiais Europos politikos klausimais ir savo tautiniais dalykais iš savo krašto istorijos, literatūros, tautosakos ir net kalbos, jei studentas jos nepakankamai moka.

O materialinės sąlygos Kolegijoj ir Štrasburgo universitete mokslams eiti yra tokios geros, kad labai retas studentas savo tėvynėje tokias gali turėti. Būtent, Laisvosios Europos Kolegijos studentas gauna viską, kas jo gyvenimui reikalinga. Jis gauna butą, valgį, apmokėtą mokslą, knygas, tam tikrą sumą pinigų drabužiams, kad būtų žmoniškai apsirengęs, 8.000 frankų į mėnesį kišenpinigių ir dar kitokių patogumų, kurie jį atpalaiduoja nuo rūpesčio materialiniais reikalais. Už tai jo vasaros atostogos trumpesnės, nes nuo rugpjūčio 10 d. iki spalio 15 d. turi dalyvauti Kolegijos vasaros kursuose, o mokslo metu 2-3 val. į savaitę paklausyti Kolegijos paskaitų arba dalyvauti savo tautiniame seminare, kuriam vadovauja gimtąja kalba jo tautybės studijų vadovas.

Duodama ar pratęsiama stipendijas, kurios paprastai skiriamos viene riems metams, Kolegijos stipendijų komisija žiūri kai kuriū sąlygų: būtent, tremtinys studentas turi būti sugyvenamo būdo, bent vidutiniškai mokytis (išlaikyti kursinius egzaminus), nesirgti chroniškomis ligomis, būti nejaunesnis kaip 18 ir nevyresnis kaip 30 metų ir mokėti prancūzų kalbos susikalbėti ir šiek tiek parašyti. Ši pastaroji sąlyga statoma to dėl, kad Kolegijos ir Štrasburgo mokslo įstaigų oficiali kalba yra prancūzų. Tačiau, jei kandidatas yra geras kitais atžvilgiais, jis priimamas ir su silpnu prancūzų kalbos mokėjimu. Už tai prie tos kalbos jam tenka daugiau padirbti, kai jis atvažiuoja į Kolegiją.

Lietuviams studentams ar abiturientams, kurie gyvena Anglijoj ar Vokietijoj, prancūzų kalbos sąlyga gali būti viena iš kliūčių. Tačiau tie, kurie prancūzų kalbos nemoka, turėtų ją nugalėti specialiai tos kalbos pasimokydami. Juk dar yra keli mėnesiai iki balandžio 1 d., kada turi būti pasiųstos prašymų anketos stipendijų komisijai, prašant stipendijos ateinantiems mokslo metams.

Lietuviai studentai ar abiturientai dažnai daro klaidą, prašydami stipendijos ne į Štrasburgo Kolegiją, bet už Kolegijos, ten, kur pie gyvena ar lanko universitetą. Tiesa, kad ir tokių užkoleginių stipendijų Laisvosios Europos stipendijų komisija duoda, bet jų būna mažai, o kandidatų daug. Todėl žymiai lengviau gauti stipendiją Štrasburgė negu kitur.

Kai į stipendijų komisiją suplaukia prašymų anketos, tam tikras kandidatų skaičius atrenkamas pagal anketas. Paskui provizoriškai su atrinktaisiais dar pasikalba asmeniškai stipendijų komisijos pareigūnas, o tik po to posėdy sprendžiamas jo tinkamumas ar netinkamumas.

Prašant stipendijos, pirmiausia reikia parašytį trumpą prašymėlį stipendijų direktoriui šiuo adresu: Association du Collège de l'Europe Libre, 7 rue de la Paix, Paris (II), France. Tą prašymėlį gavusi komisija išsiunčia ankėtų lapus. Juos reikia užpildyti angliškai arba prancūziškai ir grąžinti ankščiau nurodytu adresu. Tačiau patartina apie anketų pasiuntimą ir apie save dar painformuoti lietuvių studijų vadovą Dr. J. Grinių šiuo adresu: Collège de l'Europe Libre, Boite postale 61, Strasbourg, France. Šis pastarasis painformavimas naudingas tuo, kad lietuvių studijų vadovas, paklaustas komisijos, galėtų jai duoti sugestijų.

Kai kitų tautybių studentai ir abiturientai veržiasi Laisvosios Europos Kolegiją ne dišimtimis, bet šimtais (lėnkų šiemet buvo 400 prašymų), reikia, kad ir lietuviai ja pasinaudotų.

Z. J. B.

LIETUVIU CHORO KONCERTAS EDINBURGE

Universiteto Draugija, švęsdama 40-tuosius mokslo metus, nerašyta tradicija, kas antrą penktadienį ruošia savo nariams ir svečiams spec. subuvimus su kultūrinėmis pramogomis.

Gruodžio 4 d. ši programa buvo pašvęsta lietuvių dainai. Šių eilučių autorė, būdama minimos D-jos narė, pakvietė iš Bellshill šv. Cecilijos mišrų lietuvių chorą, vedamą p. Varnaitytės - Mullen.

Vienoje Universiteto salių įvyko koncertas, kurio klausėsi 26 tautų atstovai.

Drauge su choru atvyko ir kun. dr. Gronis, kuris įžangos žodyje papasakojo klausytojams apie Lietuvos geografinę, istorinę ir etnografinę padėtį.

Koncerto metu, prieš kiekvieną naują dainą, ponas Mullen trumpai bet labai gyvai, papasakojo dainos turinį.

Choro dalyvės buvo apsirengusios tautiniais drabužiais, kas ypatingai didino bendrą įspūdį. Reikia pasakyti, kad tiek dainininkai, tiek dirigentė, pelnytai laimėjo visų bendrą nuomonę, kad choras yra darnus vienetas, sugebąs meniškai parodyti dainos grožį. Neabejotinai, kad šitokiam choro laimėjimui turėjo reikšmės ir dainų repertuarui parinkimas. Malonu, kad šis choras, nors būdamas visai dar jaunas, šitokiu šuoliu ūgtelėjo pirmyn, kad ir išlavinta muziko ausis nerado priekaištų, o tik pasigerėjimą ir nustebimą. Šitai, be abejo, priklauso gabiai dirigentei p. Varnaitytei - Mullen, sugebėjusiai trumpu laiku šį chorą paruošti viešiems koncertams.

Universiteto Rūmų salėje nuskambėjusios lietuviškos dainos garsai, atsiliepė daugelio tautų atstovų lūpose, kurios tą vakarą nuolat minėjo LITHUANIA žodį, o aš savo lūpomis tariu visiems, prisidėjusiems prie šio koncerto, lietuvišką ačiū!

Emilija Jakutienė

MUSU KOVOS SU BOLSEVIKAIS

Bolševikams negailestingai mus spaudžiant, mūsų visas frontas atsitraukė atgal apie dešimt kilometrų. Marijampolės batalijonas užėmė naujas pozicijas, nuo Aleksandravėlės vieškelio į kairę iki geležinkelio. Mūsų kuopai teko viena augštuma, kurioje švintant išsikasėme apkasus ir laukėme naujo bolševikų puolimo. Tačiau jie daugiau nepuolė: pasitenkino užėmę Baltmūžę, Anenhofą, Vitkuškius ir kitas gremas vietoves ir šioje linijoje sustojo.

Frontas vėl aprimo. Vasaros saulėje mes apsitvarkėme ir pailsėjome. Bet nesijautėme saugūs, nes priešas kiekvienu momentu galėjo pakilti iš savo apkasų ir vėl bandyti veržtis į mūsų kraštą.

MŪSŲ DIDYSIS PUOLIMAS

Po kelių dienų frontą aplankė vyriausias kariuomenės vadas, generolas S. Žukauskas. Lydimas štabo karininkų, jis apžiūrėjo visą frontą. Tai buvo ženklas, kad ruošiamės labai svarbiam žygiui.

Vėl buvo patikrintos šovinių atsargos, tvarsčiai ir kitos reikmenės.

1919 m. liepos mėn. 6 d. vakare, jau sutemus, išvykome. Kuopos vadas mums pranešė, kad sekančią dieną, t. y. liepos mėn. 7 d., antrą valandą naktį lietuvių kariuomenė visame fronte pradės puolimą. Atvykome į batalijono susirinkimo vietą. Čia atvyko prie mūsų prikomandiruota baltgudžių kuopa.

Marijampolės batalijonas gavo įsakymą užimti pozicijas išilgai geležinkelio. Mes tas vietas labai nemėgome, nes priešas gynė geležinkelį visomis jėgomis ir dėl kiekvieno geležinkelio kilometro tekdavo kietai kovoti.

Apie 12 val. naktį batalijonas atvyko į Šapelių geležinkelio stotelę. Sustojome poilsiui. Kareiviams įsakyta užlaikyti griežčiausią tylą: garsiai nekalbėti, nerūkyti ir nedeginti ugnies. Mes jau žinojome, kad mūsų priešas yra netoli ir nekantriai laukėme antros valandos. Čia palikome šovinių vežimus, kulkosvydžių ratus ir perrišimo punktą.

Po valandos poilsio Marijampolės batalijonas pradėjo judėti. Antroji ir baltgudžių kuopos žygiavo palei geležinkelį; šiek tiek toliau į kairę nuo antrosios kuopos slinko pirmoji kuopa, gi trečioji kuopa buvo palikta atsargoje.

Artėjome be mažiausio triukšmo. Perėję miškelį, sustojome pamiškėje. Naktis buvo rami. Nė jokio vėjelio. Dangus švitėjo pasipuošęs žvaigždėmis, iš kurių tai viena tai kita išsiskirdavo ir krisdavo nežinion, palikdama paskui save šviesos pluoštą. Rytuose dangus pamažu šviesėjo. Daugelis susimąstę stebėjome dangų užburtoje nakties ramybėje. Tačiau kuopos vado įsakymas pabudino mus iš susimąstymo ir grąžino tėvynės gynėjus fronto tikrovėn.

Gavome įsakymą kautynių tvarkoje žengti pirmyn. Persitvarkėme į vilnį. Skyrininkai nervingai tvarkė savo vyrus, kad nė vienas neišbėgtų perdaug pirmyn ir neatsiliktų. Skubėjome.

Kairėje pusėje artilerija staigė ėmė šaudyti ir tartum tūkstančiai griaustinių be pertraukos dundėjo dangaus skliaustuose. Tai Panevėžio batalijonas pirmasis pradėjo mūšį. Mes sugulėme į vieškelio griovį, einantį skersai geležinkelį. Prieš mus už 300 metrų prieblandoje dunksojo Anenhofo dvaras.

Geležinkelio grioviais pasiuntėme savo žvalgus, kurie už šimto metrų susidūrę su priešo slapukais pradėjo sveikintis šūviais. Bolševikai, pajutę pavojų, tuojau paleido iš apkasų šautuvų ir kulkosvydžių pragarišką ugnį.

Priešo kulkosvydžiai tratėjo be pertraukos, nuo stulpų krito telefono vielos, kurios skambėdamos įvairiais muzikos garsais sukosi į žiedus. Mes irgi netylėjome. Paleidę visų ginklų ugnį, bandėme nutildyti bolševikus. Keturi sunkieji kulkosvydžiai be pertraukos tuštino šovinių diržus ir trys šimtai vyrų skubėdami leidome šūvį po šūvio. Mano šautuvas taip įkaito, kad prie varžtų negalėjau prisiliesti, gi iš lovelio sunkėsi tepalas. Mūsų artilerija savo sviediniais raižė erdvę, kurie, sprogę priešo pozicijose, negailestingai draskė žemę ir žmones. Bet bolševikai, lyg piktos dvasios skatinami, laikėsi stipriai ir atkakliai, nė per centimetrą nepajudėjo atgal.

Apie septintą valandą ryte šūviai pradėjo retėti, nors dvikova nebuvo baigta. Mūsų pavargę vyrai šaudymą pasidalino pamainomis: kai vienas šaudė, tai jo draugas ilsėjosi. Atsirado ir nuostolių: kuopoj jau buvo keletas sužeistų, gi baltgudžių kuopoj — ir nukautų.

Tačiau ir tokiose sunkiose kautynėse kareiviai nepraranda geros nuotaikos ir neatsisako išdaigų, nežiūrint, kad kiekvienam gręsia mirtis. Štai mano dalinio kareivis Valiukevičius, šaudęs kairėje, paprašė, kad aš leisčiau jam pakeisti vietą, nes jis esąs pastebėtas priešo. Aš suabejojau. Jis man paaiškino, kad jam bandant šauti, priešo kulkos kiekvieną kartą pataiko į jo šalmą. Valiukevičius vėl pradėjo šaudyti, o aš stebėjau jį ir aplinką. Už jo šaudė skyrininkas Liuterskis. Šis, pastebėjęs, kad minėtas kareivis baimės apimtas šaudo neprisitaikindamas prie šautuvo taikiklio, kiekvieną kartą, kai tik šaudavo, užmesdavo tuščią šovinio tūtelę ant jo šalmo. Kareivis buvo įsitikinęs, kad prieo kulka pataikydavo į jo šalmą. Man stebint, Valiukevičius šovė ir Literskis vėl užmetė šovinio tūtelę ant šalmo. Kareivis išbalęs ir susijaudinęs atsisuko į mane.

— Ar matei? — paklausė jis drebančiu balsu.

— Nemačiau, nes kulka labai greitai nulėkė. Tik girdėjau kažkokį skambėsį, — atsakiau kuo rimčiausiai, vos galėdamas sulaikyti besiveržiantį juoką.

Valiukevičius vėl ruošėsi šauti, tačiau jo rankos drebėjo, pabalęs veidas nusidažė melsvumu, nes jis buvo įsitikinęs, kad vyksta dvikova su mirtimi. Jis iškėlė šautuvą aukštyn, o galvą nuleido į griovį žemyn. Pasigirdus šūviui, Literskis vėl metė tūtelę, bet ši nepataikius į šalmą užkrito ant kareivio rankos. Pagaliau ir jis suprato šį pokštą. Jo pamėlynavęs veidas staiga paraudo ir jis pilnas pykčio nukreipė šautuvą į skyrininką. Aš staigiu šuoliu užgriuvau ant pasikėsintojo ir atėmiau šautuvą. Jo pyktis praėjo kaip tabako dūmas ir abudu draugai, padavę vienas antram savo dešines, vėl tęsė kautynes.

Bolševikai, norėdami perimti kautynių iniciatyvą, pradėjo mus supti dešiniajame sparne ir apšaudyti beveik išilgai apkasus. Jie užėmė augštumą ir, pasistatę pas ūkininką sunkųjį kulkosvydį, taikliai apšaudė mūsų pozicijas. Tačiau mūsų artilerija atėjo į pagalbą ir mus išgelbėjo iš pavojingos padėties. Keliais taikliais sviediniais padegė ūkininko trobesius ir bolševikai su savo kulkosvydžiu buvo priversti pasitraukti.

Mūšis vis vyko, nerodydamas ženklo persilaužti nei mūsų nei priešo naudai. Į mūsų kulkosvydžius priešas atsakinėjo savais kulkosvydžiais; į mūsų šautuvų ugnį — savais šautuvų ugnimi; į mūsų puolimą — savais priešpuoliais. Pradėjome trūkti ir šovinių, nes dėl smarkios priešo ugnies jų pristatymas buvo labai pavojingas. Kareiviai, kurie nešė šovinius į pozicijas, šliaužė davo per pievas, slinkdavo grioviais ir vargas tam, kuris bandydavo stačias perbėgti kurį nors žemės sklypelį.

Štai pamačiau kareivį Barkauską atslenkantį grioviu su šoviniais. Iki mūsų buvo apie 15 metrų tarpas. Jis užklausė mane, ar galima šį tarpą stačiomis perbėgti. Atsakiau, kad jei jis nebijąs, galįs pabandyti, bet labai greitai, nes kulkos, kaip sukiršintos širšės, zirzė aplink mus.

Barkauskas vikriai iššoko iš griovio ir pabėgėjęs apie penkis metrus staiga parkrito, gi jo šalmas kaip kamuolys nuskrido apie dešimts metrų į šoną. Visi manėme, kad jis žuvo. Kareivis, pagulėjęs porą minučių, atsiklaupė, perbraukė keletą kartų delnais per veidą ir apsidairė. Pamatęs savo šalmą, atsistojo ir svirduliuodamas lyg girtas nuėjo prie jo. Bolševikai pamatę šią sceną dar labiau sustiprino ugnį. Mes visi susijaudinę pradėjome šaukti, kad jis gultų. Tačiau Barkauskas suvalkietišku šaltumu pasiėmė šalmą, dar iš visų pusių apžiūrėjo ir ramiausiai užsidėjo jį ir, paėmęs paliktus šovinius, atėjo į mūsų apkasus. Paaiškėjo, kad priešo kulka pataikė į šalmą ties ausine. Dėl stipraus smūgio nutrūko dirželis ir taip sukrėtė galvą, kad nei šaudymo, nei kulkų cypimo, nei mūsų įspėjimų jis negirdėjo. Dėl šio smūgio šis kareivis keletą dienų jautė galvoje skausmą ir ūžesį.

Apie pietus užėjo smarkus lietus. Pusvalandį taip smarkiai lijo, kad grioviai, kuriuose gulėjome, patvino. Buvome permerkti iki kaulų, sausos vietos neliko nė po nagu.

Pagaliau dangus išsiblaivė. Liepos mėnesio karšta saulė taip užkaitino, kad džiūstą drabužiai garavo kaip nusunktos puode bulvės. Visus apėmė nuovargis ir miegas, nes naktį nemiegojome.

(b.d.)

Redaguoja J. Varčius

DIENOS RUPESCIAIS

RAŠO
S. ZYMANTAS

Rašant šias eilutes galutinio rezultato trijų didžiųjų pasitarimų Bermudoje, dar nėra žinomas. Pasidalinimas nuomonėmis, jų suderinimas visada naudingas. Šia prasme Bermudos konferenciją tenka vertinti teigiamai. Tačiau kokių nors ypatingų ar nelauktų spredimų tikėtis netenka. Ši konferencija jau įgavo daugiau techninio trijų vakarų užsienio reikalų ministrų konferencijos pobūdžio, negu valstybės galvų sprendžiamosios ir dalykus lemiančios konferencijos. Svarbiausiu klausimu Vakarų Europos saugumo sustiprinimo, NATO, Europos armijos klausimais galutino sprendimo nebus galima pasiekti, nes tam kliudo neaiškį vidaus politinė padėtis Prancūzijoje. Antra vertus, rankas riša ir sprendimą vis atidėlioja sovietų manevrai, jų tarpe numatomas Berlyno pasitarimas. Jei, kaip spauda rašo, Churchillis ir bandė įtikinti prezidentą Eisenhowerį, kad yra duomenų, jog sovietų politinė linija keičiasi ir nereikią pralesiti jokios progos kalbėtis su sovietais, atrodo, kad prezidentas Eisenhoweris nemanė ir ne mano keisti JAV nusistatymo, kad sovietai nėra atsisakę savo agresinių pasaulio užvaldymo tikslų. Amerika, atrodo įsitikino, kad tai yra „vista pati sena mergaitė, vaikščiojanti kita gatvės puse". Dar prieš pat Bermudos konferenciją prezidentas Eisenhoweris spaudos atstovams kalbėjo apie sovietų planuojamą agresiją, kurios esmė yra „laisvė ar komunizmas", kuri yra gyvybės ar mirties reikalas. Jo nuomone, tai yra likiminė kova. Jis taip pat pareiškė, kad JAV yra nepalaužiamo nusistatymo, kad tautos turi teisę pasirinkt valdžią. Tai liečia ir Sovietų Rusijos satelitines valstybes. Padaryti JAV užsienių reikalų ministro Dulles pareiškimai Bermudos konferencijos išvakarėse, kurie įsakmiai lietė Pabaltijo valstybes, jau žinomi. To savo nusistatymo JAV valstybės vyrai negali keisti, juo labiau, kad to jiems neleistų ir vidaus politinė padėtis Amerikoje, trintis ir nesutarimai su senatoriumi McCarthy.

Kas liečia sovietų pasiūlymą keturių didžiųjų valstybių užsienių reikalų ministrams susitiktį Berlyne, netenka abejoti, kad jis bus priimtas, o Bermudoje bus paruoštas bendras teigiamas atsakymas į šį paskutinį sovietų pasiūlymą.

..Tačiau neatrodo, kad kas nors daugiau, o ypač JAV, tikėtųsi kokių nors teigiamų rezultatų iš Berlyno konferencijos su Molotovu. Atrodo, kad vyrauja bendra nuomonė, kad šis sovietų pasiūlymas niekuo nereiškia sovietų nuomonių pasikeitimą, ar bet kokį jų nuolaidumą.

Skirtumas su senu sovietų nusistatymu yra tik toks, kad kiek ankščiau sovietai statė Vakarams nepriimtinas sąlygas prieš sutikdami su bendru pasitarimu (panaikinti amerikiečių bazes Europoje, likviduoti NATO ir pakviesti komunistinę Kiniją), dabar gi sovietai iš anksto pranešė, kad jie sutinka susitikti pasitarimui, kurio metu jie statys tas pačias sąlygas.

Sovietų taktika yra delsti ir skaldyti kitus. Jie tikisi, kad kol vyks Berlyno pasitarimai, Prancūzijos parlamentas atsisakys ratifikuoti Europos gynimosi sąjungos paktą, ir tuo būdu padėtis liks neaiški: nei Europos karjuomenės, nei Vakarų Vokietijos apginklavimo, kurį sovietai ir siekia sukliudyti. O kaip bus paskui, sovietai žiūrės. Gal susilauks Amerikos ekonominės krizės, kurią jie pranašauja ar Prancūzijos antivokiškas nusistatymas bus toliau kurstomas, kol, pagaliau, sugrius visas Atlanto paktas, o pusiau padalinta Vokietija turės vieną dieną sovietų sąlygomis nusileisti.

Sunku tikėti, kad Vakarų pasaulis prileistų prie tokios padėties. bet faktas, kad sovietai su tuo Berlyno konferencijos pasiūlymu apmanevravo Vakarus, apie ką konstatuoja pastutinis „Economist" žurnalo vedamasis. Jame rašoma, kad kiekvienam galvojančiam asmeniui, turėtų būti aišku, jog priverstinis vykimas kalbėtis į Berlyną, gaišimas savaičių ir mėnesių, sulaikymas Vakarų politikos planų įgyvendinimą, yra Vakarams didelis žingsnis atgal.

Pagal „Economist" šio sovietų apmanevravimo pasisekimas glūdį Vakarų Europos viešojoje opinijoje ir politinių vyrų nesugebėjime ją teisingu keliu pakreipti. Tokius rezultatus atneša demokratijos sąveikla, kai viešoji opinija paliekama nevadovaujama, ar kai ji yra klaidinama. Didžioje Britanijoje p. Churchillis paskatino tikėti, kad greitą ir lengvą išeitį būtų galima rasti, jei tik prezidentas Eisenhoweris nuvyktų Maskvon. Prancūzijoje parlamente būgštaujama senos baimės prieš Vokietiją nesant politinio vyro, turinčio jėgos ir drąsos pasakyti tikrus faktus.

Tuo būdu sovietai gali įrašyti sau diplomatinį laimėjimą. Delsimo pavojus nebūtų didelis, jei prancūzai galėtų būti įtikinti neatidėti sprendimų iki nepasibags Berlyno konferencija. Kancleris Adenaueris, atrodo, buvo teisus, raginDamas, prieš bet kuriuos pasitarimus su sovietais, būti galutinai susitvarkyta su Europos gynimosi sajunga. Sovietai tada būtų atsidūrę prieš įvykusį faktą ir kalbos su jais būtų kitokios: jie ne turėtų progos delsti, tęsti ir skaldyti.

Vakarų Europos valstybės ir politinių vyrų atsakomybė ir užduotis yra nėklaidinti savo visuomenės. Reikia, kaip nurodo „Economist", tvirtai ir pakartotinai kelti faktą, kad Sovietų Sąjunga jau yra įjungusi, pavergusi ir apginklavusi rytų Europą ir, šio fakto akivaizdoje, Vakarams nelieka nieko kita daryti, kaip apjungti kitą laisvos Europos dalį, šiandien tarpusavy nesutarančią, ir tik pusiau apginkluotą.

Mes, politiniai egzilai, galėtume gal nemaža padaryti teisingai veikdami Vakarų Europos viešąją opiniją.

Bet ar mūsų viskas yra daroma, kas galima padaryti, ar teisingai yra daroma, būtų jau rūpesčių tema.

PERSIJA DERINA SANTYKIUS SU D. BRITANIJA

Persijos ministeris pirmininkas Zahedi pareiškė, kad atgaivinti diplomatiniai santykiai su D. Britanija, nes ryšių nutraukimas neatnešė tų pasekmių, kuriomis būtų galima tinkamai išspręsti naftos ginčą, dėl kurio šie santykiai buvo nutrukę. Ministeris Zahedi pridūrė, kad iš šio ginčo susidarė naujų sunkumų, kurie yra žinomi ir apie juos nebebūtų reikalo iš naujo kalbėti. Ministeris pareiškęs, kad britų vyriausybė užtikrinusi ateityje derybose suprasti persų reikalus ir šitai palengvinsią tinkamiau išspręsti bendruosius reikalus. Ministeris tikisi, kad netolimoje ateityje Persija galėsianti nepriklausomai savo naftos produktais prekiauti su visu pasauliu.

„EUROPOS LIETUVI" UZSIPRENUMERUOTI GALIMA:

BELGIJA. Kun. J. Dėdinas 97, Rue de la Brabançonne LOUVAIN.	Prenumerata metams 260.- frankų Prenumerata pusei metų 140.- frankų
DANIJA A. Bričkus, Gaascholmvey 100, HERLEV.	Prenumerata metams 36.40 kronų Prenumerata pusei metų 19.40 kronų
ITALIJA Kun. V. Balčiūnas, Via Casalmonferrato, 20 ROMA.	Prenumerata metams 3280.- lirų Prenumerata pusei metų 1750.- lirų
PRANCŪZIJA A. V. Švirmickas, Assoc. Lith. d. B. en France, 26, v. de Navarin, PARIS, 9.	Prenumerata metams 1840.- frankų Prenumer. pusei metų 980.- frankų
ŠVEDIJA P. Dūda, c/o Johansson, Norrtullsgaton 24, tr. 2, STOCKHOLM.	Prenumerata metams 27.20 kronų Prenumer. pusei metų 14.50 kronų
ŠVEICARIJA A. Paulaitis, Postfach 2910, ZUERICH, 23.	Prenumerata metams 23.- frankai Prenumer. pusei metų 12.30 frankų
OLANDIJA A. Galkus, Insulindeweg 182 — I., AMSTERDAM — Oost.	Prenumerata metams 20.- florinų Prenumer. pusei metų 10.70 florinų
VOKIETIJA Litauisches Zentralkomitee, Hegelstr. 6, HANNOVER. arba Apylinkės Valdybos.	Prenumerata metams 22.- markės Prenumer. pusei metų 11.70 markių
J. A. V-bės J. Janulaitis, 818 West, 33rd Place, CHICAGO 8, Ill.	Prenumerata metams — 6 doleriai Metams oro paštu — 12 dolerių
KANADA J. Pleinys, 113, Cannon St., E., HAMILTON, Ont.	Prenumerata metams — 6 doleriai Metams oro paštu — 12 dolerių
AUSTRALIJA L. Baltrūnas, 295, Hoddle St., ABBOTSFORD, N. 9., VICTORIA.	Prenumerata metams — 2 svarai Metams oro paštu — 4 svarai

Sekmadienio RIMTIAI

NAUJI MĖGINIMAI

Mažųjų regėtojų tėvai buvo susirūinę.

Pranciškaus ir Jacintos tėvai neabejojo savo vaikų nuoširdumu ir vidaus gelmėse buvo linkę tikėti, kad jiems apsireiškė Švč. Mergelė. Tačiau kaip reikėjo išvengti piktų žmonių priekaištų ir apkalbų Be to, kaip kai kas tvirtino, čia galėjo būti ir piktosios dvasios įtaka. Dėl to vaikų motina vieną dieną ėmė drausti jiems lankytis Cova da Iria, pagrąsindama bausme, jei prikalbinėtų eiti ir kitus. Mažoji Jacinta drąsiai jai atsakė:

Mes nieko neraginame eiti į Cova da Iria. Tie, kurie nori, patys eina. Mes einame vieni ir tie, kurie nenori eiti, gali pasilikti namie. Tačiau tų, kurie atsisako tikėti, laukia Dievo bausmė. Saugokis ir pati, mamyte, nes, jei ir jūs netikite, Dievas jus nubaus.

Šitie žodžiai iš karto sustabdė be kylančią audrą.

Tačiau netaip lengva buvo įtikinti Liucijos motiną. Įsitikinusi, kad jos duktė dalyvauja prasimanymų košelės virime, reikalavo, kad ji viešai savo melą atšauktų.

— Bet, mamyte, — ašarodama atsakė mergaitė, — jeigu aš mačiau, kaip jūs galite prašyti, kad pasakyčiau, jog nieko nemačiau? Tada aš tikrai meluočiau.

Motina ir po antro apsireiškimo nusivedėją pas Fatimos kleboną. Tačiau Liucija buvo taip nesava, kad kunigas nustojo ją klausinėjęs ir pasakė:

— Atrodo, kad visa tai paeina ne nuo Dievo, nes, viėtoj viską papras tai išdėsčiusi savo klebonui, ji yra nedrąsi ir tyli. Gali būti, kad čia veikia piktoji dvasia. Su laiku paaiškės visa tiesa.

Užuomina, kad visa tai gali būti piktosios dvasios darbas, vargšę Liuciją suneramino ir ji pasiskundė savo dviems draugams. Jacinta drąsiai jai pasakė:

— Ne, ne, tai ne piktoji dvasia! Piktoji dvasia, kaip yra pasakojoma, yra labai bjauri ir gyvena po žemėmis, pragare. Ši Madona, prie šingai, yra labai graži ir mes matėme, kaip Jį ėjo į dangų.

TREČIASIS APSIREIŠKIMAS
(1917. VII. 13.)

Jacintos žoždiai sustiprino Liuciją, tačiau namų dvasia greitai sugrąžino senas abejones. Liepos 12 d. ji pasakė savo dviems draugams:

— Rytoj jūs vieni eikite į Cava da Iria ir, jeigu Madona klaus apie mane, pasakykite, kad aš nedrįsau atėiti, bijodama, kad tai nebūtų piktoji dvasia.

Liepos 13 penktadiednio rytą, kai laikrois rodė 11 valandą, Liucija jautėsi kažin kokios prievartos verčiama eiti į pasimatymą. Ji nuėjo pas savo giminaičius ir rado abu klūpančius ir ašarojant kalbančius rožančių.

— Dar jūs nenuėjote? — paklausė. — Jau laikas eiti.

— O, — atsakė vaikai, — mes ne drdįstame eiti be tavęs.

— Tai tada eikime kartu!

Pranciškaus ir Jacintos tėvai ėjo kartu, kad apsireiškimo metu būtų kartu. Tuo tarpu Liucijos motina, klebonui patarus, pasiliko namie. Cova da Iria buvo susirinkęs gražus būrelis žmonių, kurių liudininkai priskaitė 4-5.000. Vaikai atsiklaupė ir kalbėjo rožančių; atsiklaupę meldėsi ir visi žmonės.

Kai Madona pasirodė, Liucija, paveikta kunigo žodžių, iš baimės neištarė nė žodžio. Tada drąsioji Jacinta, stuktelėjusi rankute, paragino:

— Na, Liucija, kalbėk ! Ar tu ne matai, kad Ji ten yra ir nori, kad tu kalbėtum

Įsidrąsinusi Liucija paklausė:

— Ko norite iš manęs?

Tarsi norėdama išsklaidyti vaikų baimę, Madona priminė, kad jie ateitų rugpjūčio 13 d. Po to jį pasakė:

— Jūs turite kalbėti rožančių kiekvieną dieną Rožančiaus Karalienės garbei, kad išmelstumėte pasauliui taiką ir karo pabaigą, nes tik Ji gali tai suteikti.

Prisiminusi visus nemalonumus, Liucija paprašė pasisakyti, kas esanti ir padarytų stebuklą, kad visi galėtų tikėti apsireiškimų tikrumu. Madona asakė:

— Ateikite čia kiekvieno sekančio mėnesio tryliktą dieną, ir spalio 13 d. aš pasakysiu, kas esu ir ko noriu, ir padarysiu didelį stebuklą, kad visi patikėtų.

MINTYS

Kančia — tai niekingumo pajutimas; nuodėmė — tai niekingumo pasirikimas. (Ernest Hello).

* * *

Šiandien pasaulis pasidalinęs į du blokus: viskas pasaulyje šiandien yra arba dešinė, arba kairė. Užmiršta, tačiau, kad yra taip pat — augštyn ir žemyn. (F. Werfel).

* * *

Melstis pergalės ir nenorėti kovoti, tai blogas išauklėjimas (Peguy).

* * *

Doros ir religijos dėsniai nekiankia laisvei, panašiai kaip nekenkia tvarkaraštis traukiniams.

* * *

Tavo kalbos ir kalbėjimas yra be reikalingi, jeigu jie nėra tam, kad pagerinus nors kiek gyvenimą.

* * *

Žemė nebedomina Dievo tol, kol jis neatranda joje mašinos, dirbančios dievus. (H. Bergson).

PAMALDOS

DERBY — gruodžlo 20 d., 11 val.

J. KUZMICKIS

AKMENUOTOJE PORTUGALIJOJE

KELIONĖS ĮSPŪDZIAI

„Paimkite jaukų, linksmai klegantį pobūvį, pridėkite gražaus krašto apžavus ir žėrinčias parado spalvas, sumaišykite su muzika, pastatykite prieš žavinčiai gražią uždangą, — ir jūs turėsite Portugaliją".

Anne E. Gorman

JEIGU nori atnaujinti savo sielą ir senų medžių paunksnėje pasiklausyti, kaip gieda dangaus išsiilgusios sielos, — turi nuvažiuoti į Portugaliją ir tarp lieknų pušų, susimasčiusių kalnų ir nebylių akmenų susirasti kelią į Fatimą.

Žmogaus siela taipgi pavargsta, kaip ir darbų nukamuotas kūnas. Nekartą ji pasidaro nejautri ir suramėjusi. Pradeda bodėtis darbų, skaityba, subuvimais ir ilgėtis vienatvės. Būdami vieni, tik su savimi, mes, tarsi keleiviai į namus, sugrįžtame į save, susitelkiame, prisikraujame, naujų jėgų tolimesnei gyvenimo kelionei.

Tačiau mūsų dvasia reikalinga impulsų, įkvėpimų, vidinės liepsnos. Uždara vienatvė negali suteikti nei atsinaujinimo ugnies, nei skaidresnio akstino palypėti aukščiau ir nusipurtyti dulkes nuo apdėvėtų batų.

Kas norį dvasinio įkvėpimo, kas ilgisi mistinių augštybių ir sielos atsinaujinimo, — turėtų keliauti akmenuotos Portugalijos keliais pro kalnų viršūnes ir bedugnių prarajas iki ramiai susigūžusių kaimų ir bažnytkaimių ir pamatyti Fatimos baltutėlės bazilikos bokštus. Turėtų su malda lūpose prisiartinti prie apsireiškimų koplyčios, pakelti akis į skaisčią Fatimos Madoną ir stebuklingo šaltinėlio vandeniu nuplauti nuo kaktos dulkes.

O ypač tie, kurie begyvendami ir nuo mirties bebėgdami įsiskolino dangui, pasirašydami įžadų vekselius, — turėtų su tūkstančiais maldininkų įsijungti į vieną didelę eiseną ir atvertį širdį Rožančiaus Karalienei Fatimoje.

Reikia, pagaliau, nors truputį pagyventi Fatimos dvasia, kad kitokio mis akimis pradėtum žiūrėti į suraizgytus pasaulio reiškinius.

KALNŲ IR AKMENŲ KARALYSTĖJE

PORTUGALIJA, kaip ir gražiausioji jos duktė Fatima, rymo ant akmenuotų uolų ir kalnynų. Kalnų keteros drybso tartum priešistorinių laikų žvėris milžinas, iškėlęs gauruotą galvą. Amžių bėgyje šiaurys vėjas ir prakiurę lietūs nuplovė visą derlingą žemę nuo uolų nugaros, ir šiandien tarp sudžiūvusių samanų gali matyti apskurdusias pušeles, sunykusius krūmokšnius ir daugybę iki namo didumo akmenų.

Gražu yra skurdžioje Portugalijoje. Kalnų viršūnės, tartum kokie seni karaliai, būriuojasi apie kelius ir bažnytkaimius ir pasakoja senų laikų pasaką. Pro sidabrinius debesis pasirodo saulė močiutė, paberia brilianto spindulius ant nuplikusių viršūnių ir juokiasi, išdykauja pasakiškoje mėlynėje.

Pavasarį pabunda kalnai ir kalvos, pasipurto, nubloškia žiemos snieguotus sapnus ir siunčia į pakalnę šaltą šaltinių vandenį, kad išalkusios avelės numarintų troškulį, kad sužydėtų įvairiausios gėlės ir atbudusi flora ir fauna pradėtų švęsti pavasario šventę.

Tik pažiūrėkime į Europos žemėlapį ir veskime pirštu Vidužemio jūros vandenimis, kurie, tartum vandens bonka kamščiu, uždaryti Gibraltaro sąsiauriu. Mūsų akis tuoj patrauks Italija su bato pavidalo pusiasaliu, iš kur amžių bėgyje sklido garsi Romėnų teisė ir nemirštamas Kristaus mokslas. Tuoj pat prie Gibraltaro sąsiaurio pastėbime kitą, daug didesnį pusiasalį, kuriame Ispanija sudaro tartum kumštį, o Portugalija — to kumščio apačią. Ta apačia nukreipta į Atlantą, kur — tolį už horizonto — ilgus amžius laukė naujasis pasaulis žmogaus atradėjo.

Portugalija yra nuostabių kontrastų kraštas, juoko, taikos ir nuoširdumo šalis. Jos žmonių lūpose supasi nuolatinė šypsena, o akyse — rimtis. Jų giesmės ir dainos liūdnos, melancholiškos, o šokiai — skaidrūs ir prasmingi.

Portugalų tautą sudaro įvairiausių rasių ir tautybių junginys. Fenikiečiai atnešė tolimų kraštų ilgesį ir jūrininkystės meilę. Romėnai pridėjo tvarkos pamėgimą ir norą kolonizuoti ir tvarkyti atrandamas žemes. Maurai atnešė gūdžią melancholiją ir gilų pasaulio ir jo pasikeitimų vertinimą. Keltai, atsibastę per Pirėnų kalnus, paliko kovos prieš tiraniją dvasią ir muzikos bei poezijos meilę.

Portugalija nebuvo žiauri atrastųjų žemių žmonėms. Atradusi Naują Pasaulį, perskrodžiusi visas jūras ir vandenynus, ji visur siuntė savo sūnus su Gerosios Naujienos džiaugsmu. Tai ji davė Indijai apaštalą Šv. Pranciškų Ksaverą, tai ji paaukojo kitiems Lisabonoje gimusį Šv. Antaną ir Ferdinandą Magelaną, apiplaukusį visus vandenynus.

Didžiausia Portugalijos puošmena — jos linksmi, draugiški, malonūs žmonės. Jie tokie įvairūs ir įdomūs, kaip ir visas kraštas. Moterys kurios, užsidėjusios ant galvos didžiausius krepšius, lengvais judesiais dzėgena takais ir keleliais, kai kurių nuomone, esančios pačios gražiausios pasaulyje.

PER KALNUS Į GUARDĄ

SPALIO 11 d. vakare mūsų autobusas pasikosėdamas iriasi tarp uolėtų kalnų, gąsdindamas keleivius abiejose kelio pusėse besitęsiančia akmenų grandine.

Štai, dešinėje, viršum mūsų galvų riogso didžiulis kaip tankas akmuo, kurio apačioje prikaišiota smulkesnių akmenų, kad milžinas nepajudėtų ir nesutrintų pravažiuojančių keleivių. Toliau — įvairiausių formų akmenų karalystė: vieni jie sugniužę, tartum sklindžiai, kiti pakėlę į viršų aštrias keteras arba susproginėję kaip amfybijos suglebęs kūnas.

Lynoja. Viršum galvų sukinėjasi juodi debesys. Tarsi pasakos slibinas, bepirštėmis rankomis vielojasi apie pušų viršūnes ar, kaip išdykęs vaikas, supasi kalnų bedugnėje.

Vakaras. Tirštos sūtėmos sugulusios ant kelio, laukų ir medžių. Niekur nematyti nė gyvos dvasios. Tylu, paslaptinga.

Staiga tolumoje sumirga vienas žiburys, paskui antras, trečias, ketvirtas. Pasidaro jaukiau, kaip tam keleiviui, pasiklydusiam beribėje dykumoje.

Pagaliau, lietui plaujant akmenuotą gatvę, kylame tiesiai į Guardą, į nedidelio miestelio glėbį. Autobusas pasikraipo gatvėse, lyg didžuodamasis prieš paprastus provincijos žmonelius, ir, prašvilpęs pro augštą bažnyčią, sustoja prie Albankos viešbučio.

Mus pasitinka keli susimąsčiusių akių vyrai ir juodai apsirengusios mergaitės. Nurodo kambarius, pasako vieną kitą žodį ir kviečia portugališkos vakarienės.

Vynas — sultingų, prinokusių vynuogių, bet kartokas, gėlsvas. Žuvys su bulvėmis; kepta mėsa; sriubos lėkštė. Pilnos lėkštės vaisių — sultingų vynuogių, prinokusių obuolių.

Pakeliame į laikrodį akis, ir pavarome savo laikrodėlius valanda atgal. Mažai kas bekalba, — visi nuvargę, be nuotaikos. Gal lietus, čežąs nuo stogų, gal ankšti kambariai, gal išdžiūvusios prausyklos, o gal artėjanti Fatima atėmė daug kam žadą.

Rytą kiūtinu, lietui tebelyjant, į bažnyčią, kuri išdidžiai stovi pakilioje vietoje ir savo bokštais šauna pro visus namus į viršų. Vidus paprastas, galėčiau sakyti — lietuviškas: neperkrauti altoriai, dideli langai, Kryžiaus keliai ir saujelė medinių suolų. Ir čia niekas nereikalauja mano dokumentų, tik mandagiai nurodo altorių ir pakviečia jauną vyrą patarnauti.

Žmonių nors ir paprasta diena, gausu. Tačiau nematau nei uniformuotų karių, nei gražiai pasipuošusių sinjoritų — pilka, vienoda, bet kartu artima, miela.

Pusryčiai menki: bandelė apytamsės duonos, gabalėlis sviesto ir cukrus, kavos puodelis.

Lietus jau nebelyja, nors debesys nesitraukia nuo nepažįstamo dangaus. Tylėdami susėdame į autobusą, susitraukiame ir, kiekvienas ką kita mąstydamas, žiūrime pro langus.

(B. d.)

DIEVO POGRINDIS RUSIJOJE

Rusijoje ir raudonųjų užimtuose kraštuose veikia slapta antikomunistinė armija. Ji yra pasiaukojusi Dievui ir pamažu laužia sovietų netikėjimo ledus.

Kremliaus žmonės šią slaptą armiją seniai žino. Jie su ja kovoja visais įmanomais ginklais: valstybės kontroliuojamose mokyklose, spaudoje ir radio siųstuvuose ateistine propaganda; šnipais, žinių teikėjais ir slapta milicija; kankinimais, kalėjimais ir mirties sprendimais. Deja, jų pastangos yra bergždžios, nes slaptoji armija vis gausėja ir stiprėja.

18 MILIONŲ ARMIJA

Kokio dydžio ši armija yra, sunku pasakyti.

Patys optimistiškiausi apskaitymai tvirtina, kad šitai armijai priklauso vienas iš kiekvieno žmonių dešimtuko, o tai sudarytų 18 milionų žmonių. Sunku tokiam tvirtinimui tikėti, tačiau tas žinias suteikė šio sąjūdžio vadas, kuris prieš nepilną pusmetį atkeliavo į Vakarus po 5 metų darbo su šia armija. Kai kurie tvirtina, kad tai armijai priklauso 6.300.000 komunistų partijos narių.

Kovos linija yra aiški. Ją galima trumpai taip aptarti: Dievo garbinimas vietoje valstybės dievinimo.

Slaptosios armijos narių tarpe yra darbininkų, dailidžių, gydytojų, teisininkų, mokytojų, menininkų. Jų galima sutikti kolūkiuose ir fabrikuose, pačioje komunistų partijoje ir, gal būt, augščiausiose vyriausybių tarybose.

Jie neišpažįsta vieno tikėjimo: slaptojoje armijoje yra krikščionių, žydų ir mahumedonų, nes visi tikėjimai yra persekiojami.

43 APKLAUSINĖTIEJI

Norėdamas gauti tiklesnių informacijų, Joseph Johnson apklausinėjo 43 asmenis, priklausančius šiai armijai. Trisdešimt devyni iš jų tarpo buvo kunigai. Iš visų 43 apklausinėtų 36 buvo dar kartą ar kelis kartus pačioje Rusijoje ar jos užimtuose kraštuose. Vienas žmogus aplankė Rusiją ir vėl grįžo atgal net tris kartus. 19 kunigų sovietų pragare buvo nuo 1949 m. Iš jų 6 grįžo į Vakarus paskutiniųjų metų bėgyje, 2— prieš 1953 metų sausio 1 d.

Pasinaudojęs surinktomis žiniomis, minėtas autorius skelbia tokius faktus apie Dievo pogrindį Rusijoje.

„Kunigas Janicek" yra slapyvardis lenkų kunigo, kuris Rusijoje buvo du kartus ir kuris paskutinį kartą išspruko praėjusiais metais. Tai kresnas, raumeningas vyras, skaitąs 40 metų amžiaus, nors atrodo 10 metų jaunesnis. Štai, jo paties žodžiai:

Patekti į Rusiją yra tikrai sunku. Išsprukti iš jos taipgi nelengva.

„Žinote", jis prideda, nė nemanydamas juokauti, „joks Rusijos pasienio sargybinis negali įsivaizduoti, kad kas nors galėtų būti toks kvailas ir savo noru veržtųsi į Rusiją. Jis jau taip išmankštintas, tad, logiškai galvodamas, prieina išvadą, jog kiekvienas, gavęs progą, norėtų išbėgti. Sovietų sargybiniai savo piliečius laiko tarsi belaisvius, rūpestingai juos saugodami. Net patys sargybiniai saugoja vienas kitą".

JANICEKO NUOTYKIAI

Pirmą kartą kun. Janicek atsidūrė Rusijoje 1939 metais. Jo patekta ten ypatingai originaliu būdu.

Jis pranešė kai kuriems savo parapijiečiams Lenkijoje, kad mano keliauti į Rusiją. Jam tereikią sovietų kareivio, kuris savo veidu ir kūno struktūra būtų panašus į jį, uniformos ir dokumentų. Tas kareivis turįs priklausyti daliniui, turinčiam grįžti į Rusiją.

Kun. Janicek negalėjo rizikuoti, pats ieškodamas tokio kareivio. Bet jis nutarė kreiptis į sovietų karinę vadovybę, kai kuris nors dalinys jau bus išvykęs į Rusiją. Jis sugalvojo istoriją, būk tai jis esąs sovietų karys, buvęs partizanų pagrobtas ir vos nevos išsprukęs. Baisi rizika, bet kun. Janicek buvo tikras, kad ji pavyks.

Sunkiausia buvo sugauti tokį sovietų kareivį, šiek tiek panašų į jį, nes kun.Janicek uždraudė pralieti kraują. Jis, kaip pats tvirtina, buvo „taikos žmogus", be to, norėjo bent kiek apklausinėti kareivį.

Gruodžio 15 d. vidurnaktį lenkų partizanas atgabeno jam sovietų kareivį, kurio dalinys turėjo būti sekančią dieną atšauktas į Rusiją. Kareivis buvo pagrobtas, kai jis saugojo vieną tiltą.

Kai sovietų kareiviui buvo pasakyta, kad jam nieko blogo neatsitiksią, jis pradėjo isteriškai juoktis. Taip, jis nenorėjęs grįžti į Rusiją, o kariuomenės tarnyba jam seniai atsibodusi. Dievas buvęs geras, jis pasakęs, išklausydamas jo maldų.

KELIONĖ Į RUSIJĄ

Savaitės bėgyje sovietų kareivio dokumentai buvo taip gudriai pataisyti, kad jie atitiko kun. Janicek asmenį. Partizanų žvalgyba nustatė, kad to kareivio dalinys buvo nusiųstas į Leningradą ir paskirtas kariauti su Suomija.

Kūčių vakare kun. Janicek sovietų kareivio uniformoje ir su atitinkamais dokumentais prisistatė sovietų kariniam štabui. Jis buvo sutiktas šaltu formalumu. Tuoj buvo paimtos jo pirštų nuospaudos ir palygintos su dokumento nuospaudomis — meniškai pakeistomis.

Ir taip kun. Janicek liko „eiliniu Petrovič" ir buvo nusiųstas į dalinį. 1940 m. Naujųjų Metų rytą jis jau buvo Rusijoje kartu su kitais raudonarmiečiais, kurie buvo atsilikę nuo savo dalinių dėl ligos, sužeidimo ar kitokių priežasčių.

Kai jis atvyko į Leningradą, po dviejų savaičių jis buvo su 112 pėstininkų daliniu nusiųstas į Rygą, kur sovietai buvo įsirengę savo karines bazes. Ten jis pasistengė patekti į skaičių tų, kurie turėjo vesti bažnytinės nuosavybės inventorių. Netrukus jis buvo paskirtas į švietimo skyrių. Tokiu būdu „Petrovič" turėjo progos sueiti į konaktą pradžioje su Latvijos, o vėliau su Estijos ir Lietuvos religiniais vadovais. Kadangi Estija ir Latvija yra liuteroniški kraštai, ten jis turėjo ryšį su liuteronų dvasiškiais.

POGRINDŽIO DARBAS

Nujausdamas būsimus pasikeitimus, kun. Janicek perspėjo juos, kad kraštas gali būti prijungtas prie Rusijos, dėl to reikią eiti į pogrindį ir toliau veikti. Jis padėjo šimtams dvasiškių pasirūpinti naujus pasus, kad kaip prekybininkai ar kitokių profesijų žmonės galėtų tęsti religinę veiklą toliau.

SSSR pagaliau užėmė tris Pabaltijo valstybes. Prasidėjo tikėjimo persekiojimas. Tačiau kun. Janicek Petrovič'iaus vardu tęsė savo darbą bemaž 15 mėnesių, nepaisant seklių ir slaptų agentų.

1941 m. gegužės m. Estijoje, Narvos miestelyje, jis klūpėjo pogrindžio koplyčioje prieš Nukryžiuotąjį. Ten jis buvo išduotas: moteris, kuriai jis buvo suteikęs Paskutinius Sakramentus, sūnus komunistas pranešė apie jį saugumui. Jis buvo suimtas, sumuštas šautuvų buožėmis ir nugabentas į karinį kalėjimą laukti mirties.

Kun. Janicek buvo sugrąžintas atgal į Rygą, kur tebebuvo jo pasisavintasis dalinys. Ten jis surašė pilną savo gyvenimo išpažintį. Saugumo milicija, kuri Maskvos parėdymu turėjo šnipinėti kariuomenės veiksmus, buvo taip jo nuotykių nustebinta, kad jo byla buvo atidėta iki birželio 20 d.

Teismas baigėsi kitą dieną. Kun. Janicek buvo nuteistas sušaudyti birželio 22 d. rytą. Tačiau tą dieną Hitleris užpuolė rusus, ir sprendimas buvo pakeistas kalėjimu iki gyvos galvos.

GYDYTOJAS JANICEK

1942-43 m. žiemą Stalingrado karinėje ligoninėje dirbo žymus gydytojas. Jis, kaip jo draugai tvirtino, buvo stebuklingas gydytojas. Visi žinojo, kad jis atvirai kalbėjo apie Dievą, žegnojosi, klausė išpažinčių, laimino savo ligonius ir administravo sakramentus. Tačiau jo mediciniški gabumai buvo taip reikalingi sunkaus karo metu, kad jis buvo toleruojamas.

1943 m. Stalingrado gyventojai prašė, kad Stalinas leistų viešai melstis už mirusius. Komitete, kurio nariai formaliai įteikė prašymą, buvo įtariamasis, bet toleruojamas gydytojas Janicek. Prašymas buvo pasirašytas 700.000 Stalingrado gyventojų plius šimtų tūkstančių kitų Rusijos vietų piliečių. Stalinas prašymą patenkino, bet netrukus įsakė suimti komiteto narius. Deja, nė vienas iš jų nesurado. Jų vadas dr. Janicek prapuolė tartum žemėje.

Kun. Janicek, kuris dabar naudoja šią slapyvardę, kad nepakenktų savo giminėms Lenkijoje, sako:

„Aš nusigrūdau į Karelijos ežerų ir miškų sritį, kur Rusija susiduria su Suomija. Ten, tarp politinių ir kitokių pabėgėlių, aš radau puikių Dievo pogrindžio armijos narių. Jų tarpe laimingai ir viešai dirbau, kol prieš metus vasario mėn. pabėgau.

„ O, taip, aš esu kvalifikuotas gydytojas! Vokietijoje aš lankiau medicinos mokyklą!" — baigia kun. Janicek.

Parengė J. Pykulis.

KEISTA, BET TIKRA

ATSIŠAUKIMAS Į RIMTUOSIUS SKAITYTOJUS.

Mes, K. Rimtelis ir K. Juokelis, kuriems, kaip ir jums, įgriso iki gyvo kaulo normuoti Lietuvių Namų ir DBLS santykius, planuoti Lietuvos kaimą, sielotis Dienos rūpesčiais, nuobodžiauti Sekmadienio rimtyje, svajoti apie Nugalėjimą bei rūpintis kitais nerimtais dalykais, ateinam gelbėti padėtį. Savaitgalis skirtas ne tik kūno, be ir dvasios poilsiui. O dvasinis poilsis galimas tik jei nors trumpam atsipalaiduosim nuo rūpesčių, sielvartų, blogų minčių. To pasiekti galima tik skaitant įdomius, linksmus dalykus arba, žinoma, ramiai miegant... Mes duosim tik dvasios peno, o ramiu miegu pasirūpinkit patys.

Vienas iš mūsų — Rimtelis — parinks jums tikrų, nors ir keistų pasaulio įvykių, o kitas — Juokelis — kad ir netikrų, bet užtat juokingų ir linksmų.

Šią savaitę pradedu aš, K. Rimtelis.

* * *

Maloniam Barboros dėmesiui...

Vienas sumanus biznierius Filadelfijoj, U. S. A., pastebėjęs, kad moterys patamsy negali pasigrąžinti (padaryti „make up"), nutarė ateiti joms į pagalbą. Tikimasi, kad jau greit pasirodys apyvartoj „lipstikai" su įmontuota baterine lempute...

* * *

Panašus tikslas..

Prancūzijos kaime Guevennatten senais laikais varpu buvo skambinama kokios nors tautos nelaimės metu ar įspėjant kaimiečius apie grėsiantį pavojų.

Dabar varpo skambinimu kaimiečiams pranešamas atvykimas... mokesčių rinkėjo...

* * *

Primokėti nereikia

Ant laiško voko (be pašto ženklo), siųsto iš Matuguma, Ceylono, buvo toks pašto įstaigos užrašas: " Primokėti nereikia, nes pašto ženklą suėdė baltosios skruzdės pašto dėžutėj...

Antis — herojė.

Freiburge, Vokietijoj, bus pastatytas paminklas... ančiai, kuri išgelbėjo šimtus gyvybių praeito karo metu. Žmonės skubėjo į slėptuves kai tik ji pradėdavo kvaksėti; o kvaksėti ji pradėdavo žymiai ankščiau negu sirenos paskelbdavo oro pavojų!

* * *

Pavydėtina atmintis

Vienų metų amžiaus katė savo pono buvo nuvežta į Liverpool'į. Vėliau ši katė pėsčia grįžo į savo namus Kenilworth'e (Warwickshire). Atstumas buvo 120 mylių!

* * *

Gera specialybė.

Cambridgeshire ukininkas Chrischurch buvo plačiai žinomas teisėjas kiaulių parodose. Jam atostogaujant Hunstanton'e (Norfolk) jis buvo pakviestas teisėju tenykščiuose grožio karalienės rinkimuose. Savo pirmuoju teisėjavimu gražuolių konkurse jis, be abejo, buvo daug labiau patenkintas negu visais ankstyvesniais...

* * *

Gamtos galybė

Tai atsitiko Portland'e, Autralijoj. Po perinčia višta tarp kiaušinių buvo įdėtas ir golfo sviedinukas. Tą pačią dieną kai išsikalė viščiukai — golfo sviedinuko viršutinis sluoksnis buvo irgi sutrukinėjęs...

* * *

Teisėjai sulaužė įstatymą!

La Paz mieste, Bolivijoj, teisėjai, reikalaudami pakelti atlyginimą — paskelbė streiką. Bet... jie pamiršo, kad Bolivijos įstatymai teisėjams ir kitiems valstybės tarnautojams streikuoti draudžia!...

* * *

Rūkorius lengva papirkt

Viena moteris, paklausta kaip ji ištekėjo, taip papasakojo. „Kelias į mano namus ėjo pagal kanalą. Vakarais manė namo parlydėdavo vienas jaunuolis. Vieną vakarą mano palydovas sutiko savo bendradarbį ir stabtelėjo su juo pasikalbėti. Aš palengva ėjau pirmyn viena. Po kelių minučių išgirdau užpakaly savęs skubius žingsnius. Tai buvo mano nuolatinio palydovo draugas, kuris tą vakarą mane palydėjo namo. Po dviejų dienų gavau iš jo laišką, kuriame jis prašė tekėti už jo... Greit po to įvyko sutuoktuvės.

Po 20 vedybinio gyvenimo metų aš paklausiau savo vyrą kodėl anas jaunuolis leido jam mane palydėti aną vakarą? Mano vyras nusišypsojęs atsakė: „Aš jį papirkau 10 cigarečių pokeliu, kuris tada kaštavo tik kelis penus"...

* * *

Gaudė dar nepabėgusius kalinius...

Prancūzijoj, Clairvaux mieste ir apylinkėse policija nuodugniai ieško jo šešių dingusių iš kalėjimo kalinių. Po keturių dienų jie visi buvo rasti užsidarę mažame kalėjimo kambariuke, bėvėją ilgą virvę, su kurios pagalba ketino pabėgti iš kalėjimo...

* * *

Jos karė yra dešinė...

Baltimore's (U.S.A. teisme moteriai, pašauktai būti liudininke teisme buvo liepta pakelti dešinę ranką priesaikai. Ji pakėlė kairę ranką ir tvirtino, kad jos dešinė, nes... ji esanti kairiarankė!...

Laisvoji tribūna

PAVARGUSI ŠIRDIS

Juozas Urbonas savo tulžies kupiname straipsnyje keliose vietose pamini širdį. Visa širdimi jis giriasi mylįs Letuvą. O gale sako, kad „mažiau neaiškumų, mažiau įtarinėjimų, gandų, daugiau pasitikėjimo ir pagarbos veda į širdis ir susipratimą tų, kurie nuošaliai stovi nuo bendro darbo ir nuo DBLS".

Galima spėti, kad p. Urbonas yra jausmo, širdies, emocijų žmogus, kuriam svetimi ir biaurūs yra biznio ekonominiai, materialiniai motyvai.

Iš jo rašinio galima daryti išvadą, kad jis žmogus su mokslu, apsišvietęs ir mokąs reikšti popieriuje savo mintis. Tokių žmonių mums trūksta ir laikraščiuose ir organizacijose! Kaip naudingas jis galėtų būti mūsų kolonijai čia, britų salose, jei ne ta jo širdis!...

O jo širdis yra pavargusi nuo pergyvenimų, pasiilgusi namų, nerami svetimoj šaly ir sužeista sunkaus gyvenimo. Jo pagieža organizuotiems ir vadovaujantiems yra tik vienas tų vamzdelių, kuriais mes dažnai išliejame tą savo tremtinišką nerimą, ilgesį ir kartėlį. Mes visi dažnai ką nors keikiame, peikiame ir nirštame, nežinodami, kad tai yra tik mumyse pritvinkusios karčios neteisybės, nusivylimo, beviltiškumo ir tragedijos išvada.

Netikiu, kad p. Urbonas iš esmės paneigtų organizuotumo reikšmę. Gyvulėliai laikosi krūvoje, miško paukščiai savo giminės būreliuose skrenda į kitus kraštus, visi mūsų kaimynai buriasi į organizacijas, visos tautos, net ir atsilikusios Afrikos laukinių giminės, laikosi krūvose ir krūvelėse; tik ne Lietuvos Valstybėje išprusęs, rašyti ir skaityti išmokęs Juozas Urbonas. Motyvai, dėl kurių jis laikosi nuošaliai, neįtikina nei jo paties. Jo sąžinė, matyt, priekaištauja, jei nekenčia savęs ir instinktyviai ieško, kas jį išteisintų jo paties ir kitų akyse.

Nerasi, gerbiamasis Juozai, nes negana, kad širdis myli laukus, takus ir mūsų žemės upelius, jei protas neranda kelių, kurių turėtume laikytis ištrėmime.

Aš esu sąjungos narys ne dėl to, kad mylėčiau Centro Valdybą ar žymesnius veiksnius, ar kad juos jau taip be galo ir krašto gerbčiau. Nė. Man ne širdis, bet protas sako, kad esu kraštui daug skolingas, kad privalau bent po truputį atsilyginti. Žinau, kad tik organizacijose išliko praėjusių karų emigrantų lietuviškumas, kad „kai du stos — visados daugiau padarys". Jei p. Urbonas galėtų vadovautis objektyviu, kritišku protu, o ne savo pavargusia ir iškankinta širdimi, tai ir jis suprastų, kad pavieniui mes esame tik žemės šiukšlės „DP", o organizuoti — mes sena ir tauri tauta.

Vienoje vietoje p. Urbonas su panieka taria „visas nuopelnas yra savaitraštis". Atseit, „Europos Lietuvis". Visas ar nevisas, — tai, p. Urbone, yra nemažas nuopelnas, tai yra 1000-ties organizuotų lietuvių darbo vaisius. Jei kiekvienas tūkstantis svetur esančių tautiečių turėtų po laikraštį, būtų daug lengviau kęsti tremties sunkumus. Žinoma, to nebus, nes su kiekvienu tūkstančiu atsiranda šimtas ar daugiau apakusių, didelėm galvom, bet mažom širdim „politinių" emigrantų, kurie žino atsakymus į visus klausimus, tik niekaip negali vieno sau atsakyti: „Kam ir kaip čia atsiradau?..."

Bronius Grigas.

TAUTIEČIAI, SUPRASKIM URBONĄ

Leiskite, Ponas Redaktoriau, tartiesi dar vieną žodelį, dėl p. J. Urbono straipsnio.

Iš visų p. Urbono straipsnio plyšių kyšo neapykanta. Aiškiai matyti, kad šis žmogus yra už kažką asmeniškai užsirūstinęs ant DBLS Centro Valdybos ir norįs ją įskaudinti.

Pykstančio žmogaus psichologiją esu patyręs iš mano kaimynės, kai ji prapliumpa barti savo vyrą. (Dėkoju Augščiausiajam, kad manė vien gungiu padarė). Taigi, ši anglė pirmiausia rėžia, kad vyras esąs kelmas; josios nesuprantąs ir neatjaučiąs, egojistas (sąvoka priešinga idealistui). Vėliau vadina vyrą mazgote už tai, kad jis nesugebąs josios tinkamai aprūpinti (nors vyras parneša visą algą nepaliestame voke). Toliau kimba prie jo tariamai-baltų rankų: neišplaunąs grindų, kaip tai geri anglų vyrai darą. Mat, bijąs suteršti rankelių, atseit, buožė prakeiktas.

Dėsto ši moteris daug, daug įvairių jo paklydimų ir pabaigai iškilmingai pareiškia, kad ji daugiau nieko bendro su vyru nenorinti turėti. Baigta.

Prisiklausęs savo kaimynės ir pasiskaitęs p. Urbono straipsnį, atrodo, kad aš taip pat taip darysiu, jei kada nors valdyba smarkiai manę užrūstins.

Tačiau į plūstančias žmonas nevertėtų motį ranka: jos šį, tą ir teisingai nusako. Lygiai ir p. Urbono straipsnyje yra didžiai vertingų dalykų, kurių jis nepasakytų, jei nebūtų sugadinęs tulžį.

Mes esam pratę užliūliuoti savę gražiais žodeliais ir nenorim matyti ir minėti mūsų klaidų...

Pirmučiausia reikalas eina apie „direktorius". Anglai, priešingai lietuviams, yra pratę vartoti persūdytą mandagumą. Į krautuvę užėjus kiekvieną kultą nevelėtą vadina „Sir". Tai nereiškia, kad iš krautuvės išėjus, mes save galim skaityti lordais.

Anglai vadina mūsų namų užvaizdas direktoriais. Lai jie tai daro, jei jiems patinka, bet mums tai atrodo perdėta. Direktoriai, mūsų supratimu, yra milioninių įmonių, plačių departamentų viršininkai! Juokingai atrodo, kai mūsų menkos įstaigėlės žmonės pradeda pūstis, lyg tos pasakėčios varlė, norėdama susilyginti su jaučiu.

Mielį ponai, jūs neverti direktorių šešėlio! Vadinkitės namų užvaizdomis. Jei taip kukliai vadinsitės, p. Urbonui žymiai atlyž širdis.

Toliau p. Urbonas prikiša, kad mes daug plepam. Žodžiai esą gražūs, bet ne darbai. Šventa teisybė.

Pradėkim nuo DBLS šeimininko — visuotinio atstovų suvažiavimo. Pgal įstatus ir logiškai galvojant, suvažiavimo, kaip šeimininko, pareiga paruošti detalizuotą darbų planą, kurį valdyba privalėtų vykdyti. Iki šiol nei vienos sudėtingesnės problemos suvžiavimai nėra išsprendę. Imkime paskutinįjį suvažiavimą: „Europos Lietuvio" problema — pakalbėta, pakalbėta ir palikta Dievo valiai. Namų ir Sąjungos sujungimo, subendrinimo klausimas — nė iš vietos nepajudėjo. Kodėl? p. Urbonas ir duoda saliamonišką atsakymą: reikalinga nė gražių žodžių, bet darbo. „Europos Lietuvio" klausimui išspręsti turėjo padirbėti specų komisija, nustatyti vietoje „Europos Lietuvio" spausdinimo savikainą ir visas galimybes jai atpiginti, išstudijuoti priemones ir būdus prenumeratai pakelti. Tik balansais, diagramomis ir kompetetingų žmonių patarimais remiantis, galima buvo imtis šį klausimą narplioti.

Namų ir Sąjungos suderinimo klausimo nuo lubų pagautomis idėjomis neišspręsim, kol pagrindinai nesusipažinsim su „Companies Act 1948". Tai 363 puslapių knyga, juridiniais terminais parašyta. Visur, kur tik nepasisuksim, reikalinga pridėdti darbo, o mes šį darbą dirbti tingim ir taikstomės išsiversti tuščiais „pamokslais". Teisingai p. Urbonas barasi!

Dėl valdybos biznieriškumo p. J. Urbonas bus nušnekėjęs. Jie tik uždirba, kiek Zablockis iš muilo.

Jei aš būčiau piktas valdybos adresu, parašyčiau kitaip: „Mieli ponai, ne tam gėda, kas daug ėda, bet kas prisikrauna ir nesuėda. Jūsų pareiga yra vykdyti suvažiavimo nustatytus planus. Šio darbo jums per akis pakaks, jei sąžiningai jį vykdysite. Jei suvažiavimas simuliuoja ir tingi dirbti, tai nereiškia, kad jūs už jį turit prakaituoti! Kas iš to, kad daug darbų prisikraunat, neaprėpdami jų atlikti. Už tai mes su p. Urbonu ir pykstam.

Žodis dėl idealistų. Tiek J. U. tiek ir Valteris vartoja idealistų terminą, bet ką jie tuo nori pasakyti, iki šiol man neaišku. Žiūrėjau į enciklopediją. Ten idealistais vadinami Kanto, Fichtės ir Hegelio pasekėjai, kurie tvirtina, kad realybė yra ne materiali, kad mes galim pažinti tik daiktų idėjas, bet ne pačius daiktus. Priešingos nuomonės yra realistai ir materialistai.

Pagal mano filosofiją čionykštėje kapitalistinėje tvarkoje idealistu galima būti tik truputėlį, nes idėjomis sotus nebūsi, nepridengsi kūno nuogybės. Viengungiai gali būtį šiek tiek idealistais, nes jiems nuo algos svaras kitas lieka, vedusieįį ir su vaikais turi būti visiškais materialistais, nes jie galų nesuduria.

Siūlau p. Urbonui, p. Valteriui ir pats sutinku šios sąvokos iš viso nevartoti žmonėms vertinti, nes jį yra neaiški; šių dienų gyvenime reikia būti pačiam idealistu, kad galėtum savo akimis įžiūrėti kitų idealizmą.

N. Mockus

KODEL TIK JAUNAVEDZIAMS?

Pereitos savaitės numeryje skaičiau apie lietuvio — St. Petkaus tragišką mirtį, kuris, turėdamas aštuoneris vaikus — nusižudė.

Spręsdama iš jo amžiaus -47- manau, kad ir tie pasilikę našlaišiai yra mažamečiai. Nežinau priežasties kodėl Petkus šitaip pasielgė, bet tikriausiai, kad ne dėl „gero gyvenimo". Nežinau taip pat, kiek ten, Vokietijoje, yra kreipiama dėmesio į gausingesnes lietuvių šeimų gyvenimą? Gal, ko gera, tiek, kiek ir šitame krašte!

47 „E. Lietuvio" numeryje skelbiama, kad VLIKo Vykdomoji Taryba išleido knygą „Tautinis auklėjimas šeimoje". Toliau labai džiuginanti žinia skelbia, kad leidėjai nutarę dovanų duoti jaunavedžiams, idant jie mokėtų lietuviškoje dvasioje auklėti būsimąją kartą... Kažin, ar negražiau ir naudingiau būtų buvę, jei leidėjai būtų nutarę Kalėdoms dovanoti šią knygą šeimos, kurios jau turi po keletą vaikų, kurios negali tos knygos isigyti? Jei iš tikrųjų šitaip padaryta, kad knygą gaus tik jaunavedžiai, tai tebūnie man atleista, bet susidarysiu nuomonę, kad leidėjai nesupranta su kokiomis sunkianybėmis turi grumtis daugiavaikės šeimos, tiek medžiaginiai, tiek kasdieninėje kovoje su svetima aplinka, tykojančia nutautinti mūsų jaunimą.

Artėja Kalėdų šventės. Šventės šeimos, šventės vaikų. Ar pasirūpino bent viena organizacija, bent viena sąjunga, bent vienas didysis veiksnys pradžiuginti bent vieną gausingesnę lietuvišką šeimą, medžiaginiai neįveikiančią savo vaikams suteikti kalėdinio džiaugsmo.

Ak, kaip būtų gražu ir malonu, jei po Kalėdų rasčiau spaudoje šitokią žinutę: „Numatyta veiksnių konferencija neįvyko, nes lėšos, kurios buvo skirtos kelionės ir kit. išlaidoms konferencijos dalyviams apmokėti, paskirtos daugiavaikių lietuvių šeimų kalėdinėms dovanoms". Jaučiu, kad džiaugčiaus ne aš viena.

Trijų vaikų motina.

KALĖDINĖS ATVIRUTĖS

5 rūšių, visiškai naujos laidos, lietuviškų kalėdinių atviručių galima gauti pas Dainorą Daunoraitę. Atvirutės (su voku) kaina 10 d. Prašome paskubėti.

N. Metams artėjant ne vienam problema, kaip užsisakyti laikraštį ar žurnalą, leidžiamą Amerikoje, Kanadoje, Australijoje.

Visus be išimties laikraščius galite užsakyti, pasiteirauti kainų, gauti pavyzdin. numerius, parašę Dainorai Daunoraitei, 49, Thornton Ave., London W. 4. Naujai užsakytą leidinį gaunate po 2 savaičių. Vienna naujausiai gautų knygų — Dostojevskio „Nusikaltimas ir Bausmė".

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

EUROPOS LIETUVIO ŠVENČIŲ NUMERIS

Ateinančią savaitę spausdinamas padidintas švenčių numeris. Turint galvoje, kad prieš Kalėdas paštas priima tik iki tam tikros dienos korespondenciją, Europos Lietuvio kalėdinis numeris išsiunčiamas penktadienį, gruodžio 18 d. Galimas dalykas, kad dalis skaitytojų kalėdinį numerį gaus pirmadienį, gruodžio 21 d. arba antradienį, gruodžio 22 d.

AUKOS „E. LIETUV." LEIDIMO SKOLOMS PADENGTI

Wolverhampton skyrius	£35. 0. 0.
Kmieliauskas	2. 0. 0.
A. Misiūnienė	2. 0. 0.
K. Jurka	1. 0. 0.
Rimdžius	1. 0. 0.
T. Grikinas	1. 0. 0.
A. J. Dauginis	1. 0. 0.
P. Žilinskas	1. 0. 0.
B. Zinkevičius	1. 0. 0.
Rimdzevičiai	16. 0.
J. V.	16. 0.
J. Adomaitis	10. 0.
J. Mironienė	10. 0.
Bagdonavičiūtė	10. 0.
S. Starolis	5. 0.
J. Geckonis	5. 0.
F. Freitagas	4. 0.
Viso	£ 48.16. 0.
Atkelta	£111.10. 6.
Viso gauta	£160. 6. 6.

„E. L." Nr. 48 paminėtos Silsdeno Seniūnijos Aukos

AUKOTOJŲ SĄRAŠAS

J. Zikaras 1.0.0. L. Valkūnas 1.0.0. A. Valkūnienė 1.0.0. P. Iškauskas 1.16.7½. Seniūnijos kasa 1.12.4½. S. Jackūnas 0.16.0. Viso 7.5.0.

KETTERINGO SKYRIAUS AUKOTOJAI

Klegeriai 1.10.0. B. Mardosas 1.0.0. B. ir A. Pužauskas 1.0.0. A. Navickas 1.0.0. J. ir Z. Šėma 1.0.0. V. ir L. Stundys 1.0.0. J. Žičkus 1.0.0. F. ir S. Nagiai 1.10.0. Nemeika 1.0.0. Štaras 1.0.0. V. Kaupys 0.5.0. Viso 11.5.0.

DBLS Iždininkas

IR VĖL NETEKOME VEIKLIŲ LIETUVIŲ

Londono skautai ir skautės suruošė pereitą sekmadienį, gruodžio 6 d. Lietuvių Namuose savo vadovams V. Turūtai ir I. Torūtienei — Šalkauskaitei atsisveikinimo pobūvį, pasikviesdami Londono lietuvių skautų-čių tėvus.

Abu p.p. Torūtai buvo vieni veikliausi Londono jaunimo vadovai, tiek skautiškame gyvenime, tik šokių grupėje, kuri daug kartų dalyvavo lietuvių rengiamuose pasirodymuose ir įvairiuose tarptautiniuose festivaliuose. Jaunosios poros išvykimas Kanadon londoniečiams yra didelė spraga bendroje lietuviškoje veikloje. Suruošto skautiško pobūvio šeimininkas vyr. sk. J. Alkimavičius, pasveikinęs susirinkusius tėvus, skautišku žodžiu padėkojo išvykstantiems broliui ir sesei už jų darbą, Londono lietuviams skautams vadovaujant.

Atsisveikinimo ir padėkos žodžius tarė: red. Br. Daunoras, A. Kaulėnas, inž. Baublys, inž. Vilčinskas ir P. Mamaitis.

Tenka pastebėti, kad Londono lietuvių jaunimo tėvai pirmą kartą susirinko bendram pobūviui, kuris, skautų dėka praėjo labai gražiai ir nuotaikingai.

Visa nelaimė, kad dideliame Londone lietuvių jaunimo yra žymiai mažiau, negu kurioje nors mažoje lietuvių kolonijoje. Todėl p.p. Turūtų išvykimas yra ypač skaudus tiek pačiam jaunimui, tiek ir senimui.

Reikia tikėtis, kad į išvykusiųjų vietas atsiras naujų jaunimui vadovų. Nestebėtina, kad daugelio tėvų akys, atsisveikinus su vyr. skautais ir šokėjais p.p. Torūtais, krypo į pasilikusį vyr. sk. J. Alkimavičių.

Už duosniai parengtas išleistuves tiek skautai, tiek ir jų tėvai, nuoširdžiai dėkoja Lietuvių Namų administratoriui ir „kukui" St. Skibiniaus kui.

TARPTAUTINIS BAZARAS

Nuo gruodžio 10 iki 13 d. Londone, 3 Beufort Gardens, S. W. 3. veikia tarptautinis bazaras — paroda, kuriame yra ir lietuvių skyrius. Londoniečiai prašomi aplankyti ir įsigyti prieinamomis kainomis Kalėdoms dovanų. Lietuviškąjį skyrių tvarko p. O. Kairiukštienė.

KALĖDŲ ŠVENČIŲ PROGRAMA LIETUVIŲ NAMUOSE

Gruodžio 24 d., 8 val. — KŪČIŲ VAKARIENĖ. Vakarienės mokestis — 12/6. Užsirašoma iki gruodžio 21 d.

Kalėdų Antrąją dieną, 7.30 val. ruošiamas pasilinksminimo ir pasišokimo vakaras. Gros 5 muzikantų orkestras. Įėjimas: svečiams — 2/6, viešnioms — nemokamai.

Gruodžio 31 d., 8 val. pradedama atsisveikinti su senaisiais metais, o 11 val. sutinkami NAUJIEJI 1954 METAI.

LIETUVIO ANGLIAKASIO KALĖDINĖ DOVANA SERGANTIEMS BROLIAMS IR SESĖMS

Vokietijoje, Gautingo sanatorijoje gydosi apie 50 lietuvių, kurie kreipėsi į liet. spaudos platintoją Dainorą Daunoraitę, prašydami patarpininkauti ir surasti geradėjus, kurie sutiktų TB sergantiems nupirkti kelioliką lietuviškų plokštelių. Pranas Ivanauskas, dirbąs anglių kasyklose, (jis perka kiekvieną naują lietuvišką knygą), atsiliepdamas į Dainoros laišką, praneša, kad jis paskyrė 10 svarų Gautingo sanatorijoje esantiems lietuviams, prašydamas už tą sumą persiųsti jiems kelioliką plokštelių, vieną kitą lietuvišką knygą, o D. Britanijoje sanatorijoje besigydančiam Andriejauskui iš tos sumos pusmetinę „Europos Lietuvio" prenumeratą.

P. J. Vaivadai, parašiusiam Dainorai sergančių lietuvių vardu laišką, plokštelės jau išsiųstos, o už likusią sumą, prie kurios prisidėjo 12 šil. auka ir p. Srebalius, bus sergantiems lietuviams pasiųsta knygų ir užsakytas vienas kitas laikraštis.

GRAŽI DOVANA — EUROPOS LIETUVIO

KALENDORIUS

Kaina — 5/.

SOLISTŲ — MĖGĖJŲ KONCERTAS

Gruodžio 12 d., 7 val., Liet. Soc. klubo patalpose, 345a Victoria Park Rd., Liet. Kat. Moterų šv. Onos D-ja ruošia

SOLISTŲ — MĖGĖJŲ KONCERTĄ

Programoje dalyvauja p. J. Liustikaitė, p. Valterienė, Povilavičius ir pianistas — kompozitorius — Jerums. Bus išpildoma lietuvių kompozitorių dainos, duetai ir operų arijos.

Dainos mėgėjai maloniai prašomi dalyvauti. Biletai iš anksto gaunami p. Liūdžių krautuvėje ir pas D-jos nares.

Londono Lietuvių Sporto ir Socialinis Klubas, 345a, Victoria Park Rd. London E. 9.

2-ra., sausio 1954 metais rengia

NAUJŲ METŲ BALIŲ

Programoje: Linksmieji broliai su labai įdomiais kupletais.

Skiriama 20 dovanų įvairiems laimėjimams Gros 5-ių žmonių orkestras. Staliukus galima užsisakyti iš anksto pas Z. Jurą. Pradžia: 7-30 v.

Tame pačiame klube Pirmą Kalėdų dieną, 25-tą gruodžio 1953 rengiamas ŠOKIŲ vakaras. Pradžia: 7-30 v.

GERBIAMAS PONE REDAKTORIAU,

artimiausiame „E. L." Nr. malonėkite paskelbti šį mano atsiliepimą:

44-tame „E. L." numeryje, vienoje žinutėje iš Vokietijos, yra pasakyta, kad už poros mėnesių aš žadanti sukurti lietuvišką šeimos židinį, atseit, ištekėti, esą visi lietuviai tuo džiaugėsi.

Šiuo pareiškiu, kad minėta žinutė, nors ir ne pikta, bet parašyta su kažkokia tendencija ir neatitinka tiesos. Aš su savo tėveliais gyvenu viename tolimame Vokietijos kaime, kur visai nėra lietuvių, net ir norėdama, negalėčiau jų tuomi džiuginti. Nė vienas lietuvis jaunikis manęs čia, kol kas, nesurado ir būsimojo savo gyvenimo draugo — sužadėtinio dar nepažįstu.

Viena tik žinau, kad žinutės autorius savo turimos nemes ir manęs neves. Jis neturėtų ir visuomenės klaidinti.

F. Mauraitytė.

BRADFORDAS

KALĖDŲ EGLUTĖ

Nors ir sunkios sąlygos, Bradfordo Lietuvių Mokykla ir toliau veikia. Visą laiką joje dirba tikrai pasiaukoję žmonės, kaip J. Varnavičius, V. Ignaitis, A. Dičpetris, O. Peleckienė, B. Pivariūnienė, J. Bružinskas ir k. J. Kuzmickis.

Kalėdų šventėms nutarta mokyklos ir visiems lietuvių vaikams surengti Kalėdų eglutę su menine dalimi, Kalėdų Senelių ir su taip laukiamomis dovanomis. Vaikų eglutė rengima gruodžio 27 d., 3 val. p. p. St. Patrick's salėje. Vietos ir kaimyninių kolonijų tėvai ir vaikai prašomi šį laiką atsiminti.

Eglute susdomėjo ir vaikų tėvai, pirmoje eilėje tėvų komiteto nariai. Jie nori ta proga surengti vaikams ir jų mokytojams kuklias vaišes, kad visi kartu galėtų pabendrauti ir noutaikingiau dieną praleisti. Tos vaišės bus tuoj po eglutės programos toje pačioje salėje.

* * *

Bradfordo Lietuvių Mokyklą visą laiką remia ir materialiai palaiko vietos bažnytinis komitetas ir DBL S Bradfordo skyrius.

j. k.

LEEDS

SVEIKSTA

Jono Svirplio, nedidelio berniuko, sužeisto automobilio, sveikata pamažu taisosi. Po kelių dienų jis atgavo sąmonę, nors dar lieka sužeidimo pasėkų.

Reikia tikėtis, kad Jonukas ligi Kalėdų tikrai pasitaisys ir galės džiaugtis šeimos tarpe.

NOTTINGHAMAS

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Su džiaugsmu žiūrime į visus tuos lietuvius, kurie savo kultūrine veikla stiprina lietuvybę, praskaidrina kasdieniską tremties gyvenimą.

Nottinghame Kariuomenės šventės minėjimas įvyko lapkričio 28 d., kuris iš tikrųjų buvo visiems lietuviams didžiuoju šventadieniu. Susirinkimą atidaręs pirmininkas Galbuogis, pažymėjo trumpame žodyje kariuomenės šventės reikšmę lietuviui. Prezidijuman pakviesta visi Vyties Kryžiaus kavalieriai, savanoriai ir apylinkės skyrių pirmininkai — svečiai. Kariuomenės sukakties proga atitinkamą paskaitą skaitė J. A. Kaulėnas. Jo pareikštos mintys buvo naujos, nekasdieninės, suprantamos ir artimos lietuvio širdžiai. Nenuostabu, kad paskaitos metu klausytojai vaizdžiai išgyveno visa tai, ką prelegentas palietė.

Londono skautų teatro trupė suvaidino A. Kaulėno patriotinį vaizdelį. Gerai paruošti vaidybai mažieji ir didieji aktoriai stebino savo vaidyba kiekvieną žiūrovą. Ypač krito kiekvienam į akis du mažieji aktoriai: skautas Jonas — K. Baublys ir mažoji skautė Danutė — Reda Daunoraitė. Nenuostabu, kad vaidinimui pasibaigus, audringais šauksmais scenon iškviesti autorius ir režisorius Kaulėnas, kuriam įteikta gėlių puokštė, o mažajai skautei tokia gausybė saldainių ir šokolado, kad reikėjo stipresniųjų pagalbos, dovanoms pakelti.

Be gausios nottinghamiečių visuomenės, minėjiman atsilankė Corbio, Londono, Leicesterio, Buckminsterio ekskursijos, o iš artimesniųjų skyrių —Derby, Mansfieldo pavieniai svečiai. Sakoma, kad vien tik svečių buvę apie 300 lietuvių.

Naujoji DBLS skyriaus valdyba gražiai užsirekomendavo, paruošdama šitokį gražų ir įspūdingą minėjimą, nepasigailėdama nei darbo, nei rūpesčių. Todėl jai, DBLS skyriaus valdybai, tenka nuoširdus ačiū.

Kelmukas

MANCHESTERIS

KŪČIŲ VAKARAS MANCHESTERYJE

DBLS Manchesterio skyriaus ir Manchesterio Socialinio Klubo Valdybos ruošia

BENDRĄ KŪČIŲ VAKARĄ.

Norį dalyvauti, prašomi užsirašyti pas p. A. Jalovecką arba pas Klubo sekretorių p. I. Lauruvėną.

Kūčių vakarienės pradžia 7 val. Vakarienės mokestis 15 šilingų.

Rengėjai

SVEICARIJA

IŠVYKO KRAŠTO V-BOS PIRMININKAS

Ikšiolinis Krašto Valdybos Pirmininkas p. Jonas Stankus š. m. lapkričio mėn. apleido Šveicariją ir išvyko į Jungtines Amerikos Valstybes. Naujoje gyvenimo vietoje p. Stankus, kaipo generalinis Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įgaliotinis Jungtinėms Amerikos Valstybėms ir Kanadai, rinks aukas Europos lietuviams pabėgėliams.

Išvykdamas p. Stankus visiems Šveicarijos lietuviams linkėjo kuo geriausios sekmės bei ištvermės pabėgėliškame gyvenime.

Tikime, kad p. Stankaus Šveicarijoje nuveikti darbai yra visiems lietuviams gerai žinomi. Tenka vien tik paminėti faktą, kad jo iniciatyva ir beveik jo visiškai vieno pravestoji rinkliava atnešė arti 200.000 frankų, kurie yra pervesti Vokietijon, lietuvių besimokslinančio jaunimo naudai. Antrasis didelis darbas — lietuvių vaikų atostogavimas Šveicarijoje. Apie tai nevienas skaitė lietuviškuose bei šveicarų laikraščiuose. Be šių darbų, kuriuos jis dirbo Bendruomenės vardu, išpopuliarino lietuvių vardą Šveicarijoje.

Mes linkime p. Stankui kuo geriausios sekmės tautiniame darbe to limame užjūryje.

Pono Stankaus išvykimo proga Zueriche buvo suruošta atsisveikinimo vakarienė. Vakarienėje dalyvavo Zuericho apylinkės lietuviai, turėdami garbės savo eilėse matyti ir Krašto Tarybos Pirmininką p. Dr. Gerutį, Krašto Tarybos sekretorę p. Saulytę bei svečius iš Berno. Vakarienės metu p. Stankui įteikta Šveicarijos lietuvių vardu dovana — kelioninis laikrodis — žadintuvas su atatinkamu įrašu.

Pasikeitimai Krašto Taryboje.

Krašto Tarybos Vicepirmininkė p. Garbačiauskienė iš einamų pareigų atsistatydino. Josios vietoje Vicepirmininko pareigas perėmė p. Gegeckas.

Krašto Tarybos Pirmininkas yra paskirtas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įgaliotiniu Šveicarijoje.

Nauja Krašto Valdyba. Krašto Valdybos Pirmininkui p. Stankui išvykus, Krašto Taryba, savo posėdyje išrinko naują Krašto Valdybą. Naujasis Krašto Valdybos sąstatas yra:

Pirmininkas: Antanas Paulaitis,
Vicepirm.: p-lė Dr. Elena Vaitkevičiutė,
Sekr. — ižd.: p. Theodora Thoma — Mašalaitė.

Krašto Valdybos adresai:

Pirmininkas: A. Paulaitis, Hildastr. 11, Zuerich 4. Tel. 051.27 35 84
Vicepirm.: Frl. Dr. Elena Vaitkevičiutė, 12 rue St. Mourice, Neuchatel.
Sekr. — ižd.: Frau Theodora Thoma - Mašalaitė, Albisriederstr. 327 Zuerich, Tel. 051, 52 60 96.
Krašto Valdybos pašto adresas: Litauische Gemeinschaft in der Schweiz, Postfach 2910, Zuerich 23
Postcheck: Nario mokesčiui — A. Paulaitis, Postcheck VIII 45823, Zuerich arba tiesiog Krašto Valdybos iždininkui virš nurodytu adresu.

TAUTOS FONDO ŽENKLŲ REIKALU

Krašto Valdyba primena visiems Šveicarijos lietuviams lietuvio tautinę pareigą — lietuvio paso bei ženklų įsigijimo reikalą. Lietuvio pasai bei ženklai yra gaunami pas Krašto Valdybos Pirmininką A. Paulaitį. Pinigus, skiriamus Tautos Fondo lietuvio pasui bei ženklams siųsti „Kommission des litauisches Hilfs-Fond, Postcheck VIII 36642, Zuerich," pasinaudojant pridedama pašto perlaida.

LIETUVIŠKOS SPAUDOS REIKALU

1953 metai slenka prie galo. Daugelį Šveicarijos lietuvių lankė ištikimasis palydovas „Britanijos Lietuvis". Tikime, kad ir sekantiems metams visi šiemetiniai skaitytojai atnaujins savąsias prenumeratas ir nenorės skirtis su vieninteliu Europoje lietuviškuoju laikraščiu, kuris kas kart tobulėja ne vien tik savo išvaizda, bet ir turiniu. Kviečiame visus, kurie dar nėra užsiprenumeravę, 1954 metams užsiprenumeruoti „Britanijos Lietuvį", kuris šiandieną vadinasi „EUROPOS LIETUVIS" ir yra tikrai vienintelis lietuviškas laikraštis Europoje.

„Europos Lietuvio" kaina metams Fr. 22.- Užsakymus siųsti Krašto Valdybai.

Dabartiniai „Europos Lietuvio" skaitytojai, nepareiškę kitokio noro, bus skaitomi, kad ir 1954 metais „Europos Lietuvį" prenumeruoja ir yra prašomi savo prenumeratą siųsti „Europos Lietuvio" atstovui A. Paulaičiui, Postcheck VIII 45823.

Neužsimokėjusieji savosios prenumeratos už 1953 metus, yra prašomi šį reikalą skubiai sutvarkyti, nes yra reikalinga atsiskaityti su laikraščio administracija.

Artinasi Kalėdų šventės. Vėl sužibės, blizgučiais pasipuošusios, eglutės. Tūkstančiai žvakučių įvairins nakties tamsą. Širdis pripildys džiaugsmo bei lūkesčių jausmais. Mūsų mintys sklis į sniegų prideng tus lietuviškuosius laukus, baltai pasipuošusius dirvonus. Prisiminsime jaukią sėklyčią, balta drobule uždengtą stalą savuosius...

Įvairiais jausmais ir įvairiais būdais švęsime šias Kalėdų šventes. Josios daug mums primins, kels iškapo praeitį ir statys ateities klausimus. Drauge kels prieš mūsų akis mūsų uždavinius bei pareigas. Mūsų uždavinius savajam kraštui — tėvynei ir mūsų tautiečiams.

Krašto Valdyba nuoširdžiai troškta, kad Šveicarijos lietuvių tarpe su stiprėtų lietuviškasis solidarumo jausmas. Linkime ir trokštame, kad lietuvis pasijustų lietuviui tikras brolis.

Besiartinančių Kalėdų Švenčių akyvaizdoje, kreipiamės į visus Šveicarijoje gyvenančius lietuvius bei lietuvių prietelius, kviesdami ir prašydami prisiminti, kad Šveicarijos lietuviškoje šeimoje turime ne vieną brolį — sesę, kuriuos skaudus likimas yra prirakinęs prie lovos ar tai sanatorijoje, ar tai ligoninėse ar kitokiu būdu atėmusi jiems darbingumą. Prisiminkime, kad ir jie nori pajusti Kalėdų švenčių nuotaiką, bei pajusti bent truputėlį džiaugsmo.

Krašto Valdyba yra numačiusi šių Kalėdų švenčių metu bent mažais pakietėliais aplankyti sergančius ir nedarbingus tautiečius. Šiuo reikalu kreipiasi į visus — visas, prašydama savaisiais centais prisidėti prie šio darbo. Savuosius įnašus Kalėdų švenčių dovanomis prašome siųsti pasinaudojant pridedama pašto perlaida, antroje pusėje pažymint „Kalėdų dovanomis". Visiems auko tojams iš anksto tariame nuoširdų lietuvišką ačiū!

Paskutiniame Krašto Tarybos ir Valdybos posėdyje buvo nutarta ir toliau raginti Šveicarijos lietuvius nepamiršti Vokietijos besimokslinančio jaunimo ir toliau aukoti Diepholzo Gimnazijai, prailginant savąjį pasižadėjimą — aukoti po Fr. 5.- į mėnesį. Šiam pasiūlymui pilnai pritarė Berno apylinkės lietuviai bei daugelis kitų rėmėjų. Maloniai kviečiame ir kitus prisidėti prie šio kilnaus darbo ir dauginti lietuviškosios inteligentijos eiles. Apie savuosius pasižadėjimus prašoma galimai greičiau painformuoti Krašto Valdybą.

Su geriausiais lietuviškais sveikinimais bei linkėjimais

Krašto Valdyba.

ITALIJA

Roma. Iš Amerikos grįžo Vyskupas V. Podolskis, kur lankėsi Šv. Kazimiero Kolegijos reikalais. Per Romos Kunigų Sąjungos susirinkimą Ekscelencija pasidalino savo kelionės įspūdžiais, sustodamas kiek ilgiau prie lietuvių kunigų gyvenimo Amerikoje.

* * *

Lapkričio mėn. 22 d. Ateitininkų Draugovė surengė lietuviškajai Romos bendruomenei tragiškų Kražių įvykių 60 metų minėjimą. Koplyčioje susitelkimo mintis pateikė kun. dr. Vytautas Kazlauskas, o religinę valandėlę, kuri susidėjo iš Šv. Rašto, maldų ir psalmių, pravedė kun. dr. Vytautas Balčiūnas. Susirinkusiųjų lūpose skambėjo: Palengvink vergiją, pagelbėk žmonijai, išgelbėk nuo priešo baisaus... Palaiminimą Švč. Sakramentu davė J. E. Vysk. V. Podolskis.

Minėjimą trumpu žodžiu atidarė Italijos Lietuvių Krašto Valdybos Pirmininkas kun. dr. Vytautas Balčiūnas. Kun. dr. S. Matulis MIC skaitė istorinio pobūdžio paskaitą apie Kražius. Iškilmės baigtos Tautos Himnu.

Naują Romos Kunigų Sąjungos Valdybą sudaro: kun. K. Senkus— pirmininkas, kun. P. Dauknys MIC — sekretorius ir kun. dr. J. Bičiūnas — valdybos narys.

* * *

Ateitininkai išrinko naują valdybą, kuri pasiskirstė pareigomis taip: Kun. J. Šeškevičius — pirmininkas, kun. J. Riaubūnas — vicepirmininkas ir stud. B. Lukoševičius — sekretorius.

* * *

Iš Strasburgo atvykęs, stud. K. J. Čeginskas Romos ir Vatikano bibliotekose renka medžiagą savo disertacijai.

VOKIETIJA

LIETUVIAI STIPRINAS. Muenchenietis lietuvis Donatas Bielskus, sekmingai baigė elektrotechnikos studijas Stuttgarto Augštojoje Technikos Mokykloje (Technische Hochschule Stuttgart) ir apgynęs diplomą gavo dipl. inž. laipsnį. Dipl. inž. D. Bielskus tik baigęs studijas tuojau gavo konstruktoriaus vietą visam pasauly žinomoj elektros dirbinių firmoje, „Siemens", Stuttgarte. Tai jau trečias lietuvis inžinierius kuris Stuttgarte dirba atsakomingą augštų kvalifikacijų darbą vokiečių firmose.

IŠ KUOPŲ GYVENIMO

WORMS. Visai netoli Rheino upės, seno vokiečių miesto Worms dar vadinamu „Niebelungų Miestu", su žymia sena katedra, pakraštyje, įsikūrė nedidelis lietuvių sargybinių būrys, tiesioginiai priklausąs Mainz Uhlerborn kuopai. Pažymėtina, kad tai yra pati seniausia lietuvių kuopa, įsteigta 1947 m. Schenfelde. Ši kuopa buvo kilnojama pietų Vokietijoje iš vietos į vietą, jos nariai ir vadovybė keitėsi, bet dar šiandien rasime vyrų, kurie kuopoje išbuvo nuo pat jos įkūrimo iki šių dienų. Minint šių metų lapkričio 23 d. mūsų kariuomenės įkūrimo jubiliejų, buvo pagerbti ir šie vyrai, Worms būrys turi 80 vyrų, kuriam vadovauja leitn. Petkūnas. Būrys apgyvendintas buv. mokykloje — tai modernus dviaukštis pastatas. Visur matosi didelė švara ir tvarka. Ant gražios valgyklos sienos kabo didžiulis kryžius, padovanotas Vokietijos Sielovados Tarnybos, vad. T. Bernatonio.

KAISERSLAUTERN. Šios vietovės lietuviai yra išblaškyti po įvairias netolimas vietoves. Kiek stambesnis nienetas yra vad. General Depot rajone. Dalinio vadas kap. R. Berentas nuoširdus suvalkietis, nuo gruodžio 1 d. atsistatydina. Šio dalinio vyrai išimtinai parinkti visokie specialistai, nes kuopa atlieka įvairiausius statybos darbus. Techniškosios dalies viršininkas yra letn. inž. Lepeška. Dalinys apgyvendintas naujai pastatytuose mažuose moderniškuose nameliuose, išmėtytuose didžiuliame miškingam rajone. Iš apie 200 būrio vyrų tik 160 lietuvių — kiti vokiečiai, vengrai. Šioje kuopoje gyvena ir kun. B. Liubinas, neseniai baigęs Romoje lietuvišką dvasinę kolegiją. Kun. B. Liubinas yra dalinių dvasios vadovas, labai energingas, gero būdo ir visų vyrų labai mėgiamas. Kuopos vyrų gyvenimas, kad ir neblogos pragyvenimo sąlygos, yra nelengvas — griežta tvarka, kolektyvinis gyvenimas be šeimų, ne sava profesija, daugelį vyrų veikia slegiančiai. General Depot kuopa yra bene viena iš geriausiai, susitvarkiusių — visur matosi puikūs tautinių motyvų paveikslai, portretai žymių mūsų asmenybių ir pan. Romovėje veikia skaitykla ir savas knygynas su 300 tomų vertingų lietuviškų knygų. Lietuviškos spaudos iš visų pasaulio kampų pilna. Ir knygos, ir laikraščiai labai skaitomi. Pamaldos laikomos netoli esančioje lenkų koplytėlėje. Vienam techniškam būriui vadovauja ir energingas leitn. Valiūnas. Įdomu pastebėti, kad neseniai „Europos Lietuvy", grįžusį iš Lietuvos 1951 m. vokietaitė, jieškojusi lietuvio vyro, kaip tik jį čia ir susirado. Netrukus bus aplaistytos ir vedybos.

Dalinyje, be kitų svetimtaučių, tarnauja ir 4 vokietukai, 1951 m. grįžę iš Lietuvos. Jie yra, galima sakyti, tikrai sutapę su mūsų tauta ir džiaugiasi ir liūdi jos reikaluose kartu su kitais mūsų kuopos vyrais. Kuopoje yra ir lietuvis Ž., dar neseniai partizanavęs Lietuvoje. Yra atsigabenęs iš ten visą eilę daiktelių, kuriuos saugoja, kaip savo akį — tai jo talismanai, per visas audras ly-

(nukelta į psl. 6)

(atkelta iš psl. 5)

taip pat nemaža ir nuotraukų, tarp kurių matosi nuplyšę žmonės, pesti einą bažnyčion prisikėlimui... Gaila, kad kai kurie sumaterialėję kuopos vyrai jį pajuokia dėl jo ypatingo sau gojimo savo amuletų ir didelės tėvynės meilės...

Tolimoje pamiškėje yra lenkų dalinys, kuriame tarnauja ir Dr. Warnowski (Varnas - Varnauskas), buvęs Lazdijų apskr. ligoninės vedėjas, išmestas iš Švecingeno lietuvių kuopos. Tai žmogus, prie kiekvienos pro gos šmeižiąs Lietuvą ir lietuvius. La bai gaila, kad mes visada savo gera širdimi ir parama išsiauginame ant savo galvos išgamas.

ATVYKO LIETUVIS Sovietų Karo Belaisvėje Įšbuvęs 8 metus. Šiomis dienomis Stuttgarto lietuvių bendruomenėje visų susidomėjimą sukėlė ats. kapitonas P. V., kuris, kaip vokiečių armijos karys, 1945 m. pateko sovietų belaisvėn, nuteistas 10 metų priverčiamojo darbo ir išvežtas Sibiran. Prieš mėnesį laiko jis staiga su kitais vokiečių belaisviais bu vo amnestuotas ir grąžintas Vokietijon. Dabar kap. V. ilsisi vienoje sugrįžusiems belaisviams skirtoje sanatorijoje. Tikimasi, kad kap. V. savo pergyvenimus patieks mūsų spaudai plačiau. Kap. V. išėjęs iš sanatorijos ketina apvažinėti visas lietuvių kolonijas ir pamatyti tremtinių gyvenimą bei susirasti pažįstamų.

KAS GALES GAUTI VOKIECIU PILIETYBE?

Amerikiečių telegramų agentūra UP lapkričio 23 d. iš Bonos perdavė tokią žinią, kurią paskelbė vokiečių „Frankfurter Allgemeine Zeitung" ir visa eilė kitų laikraščių:

Vokietijos federalinis konstitucinis teismas yra nusprendęs, jog Hitlerio po 1937 metų gruodžio 31 d. įvykdytų nevokiškų sričių aneksijos neveiksmingumas dar nereiškia, kad ta proga atkrinta ir visi priverstiniai Vokietijos pilietybės suteikimai. Federalinė vyriausybė, pasiremdama tuo sprendimu, paruošė įstatymą, ku ris atiduotas svarstyti federaliniam parlamentui (faktiškai jau ir pradėtas svarstyti. E.) ir kuris vokiečių tautybės asmenims (vad. Volksdeutschen) tam tikromis sąlygomis pripažįsta Vokietijos pilietybę.

Pagal „pilietybės klausimams tvar kyti įstatymą" pripažinimas vokiečių piliečių įvyksta automatiškai, jei vokiečių tautybės asmeniui Vokietijos pilietybė buvo savo laiku suteikta pasiremiant abišaliu arba vienašaliu teisiniu aktu. Čia priklauso 1938 m. lapkričio 20 d. sutartis su Čekoslovakija, 1939 m. liepos 8 d. sutartis su Lietuva dėl klaipėdiečių pilietybės, 1939 m. balandžio 20 d. potvar kis dėl vokiečių tautybės asmenų, ankščiau Čekoslovakijos piliečių, vo kiečių pilietybės įgijimo ryšium su 1941 m. birželio 6 d. potvarkiu apie pilietybės klausimų sutvarkymą su Bohemijos — Moravijos protektoratu. Be čia dar priklauso 1941 m. kovo 4 d. potvarkis pagal 1942 m. sau sio 31 d. redakciją apie vokiečių tautinį sąrašą ir vokiečių pilietybę prijungtose Rytų srityse, taip pat ir 1943 m. gegužės 19 d. potvarkis apie Vokietijos pilietybės suteikimą į Ukrainos vokiečių tautinį sąrašą įrašytiems asmenims. Sutarčių, potvarkių ir vad. bendrų įpilietinimų paliestiems nepripažįstama Vokietijos pilietybės, jei jie bendro įpilietinimo yra įsakmiai atsisakę. Aukščiau išvardintai asmenų kategorijai piliety bė suteikiama automatiškai, tuo tar pu turintiems vokiečių teisinį statutą (Rechtsstellung), bet neturintiems Vo kietijos pilieybės reikalingas ypatingas įplietinimo pareiškimas. Be kitko, tai paliečia vokiečių tautybės pa bėgėlius ir tremtinius, šiandien gyvenančius srityse, 1937 m. gruodžio 31 d. priklausiusiose Vokiečių Reichui (pvz. Rytprūsiuose ir Oderio—Neissės srityse). Įpilietinimas atmestinas, jei dėl tų asmenų kiltų įtarimo, kad jie pakenks Federalinės Res publikos (Bundesrespulik) vidiniam ir išoriniam saugumui.

Prašytis įpilietinami turi teisę ir tie asmenys, kurie pagal konstituciją nors nebūdami vokiečiai, Vokietijoje nuolatos gyvena, ir nesitiki kad jie grįžtų į savo kraštus. Įstatymas neliečia bendrų vakarinių sričių gyventojų įpilietinimų. Taip 1942 m. rugpiūčio 2 d. potvarkis apie piliečius Elzase, Lotaringijoje ir Liuksenburge buvo Aukščiausios Komisijos pripažintas „iš pat pradžių nesančiu ir niekingu".

Dėl 1941 m. rugsėjo 29 d. potvarkio apie Eupeno, Malmedy ir Maresnet gyventojų pilietybes šiuo metu vyksta Belgijoje pasiarimai. Taip pat numatyta šį klausimą sutvarkyti sutartimis su Austrija ir Jugoslavija.

MUSU AKIMIS

AL. DICPETRIS

KARALIENĖS KELIONĖ

Didžiosios Britanijos Karalienė, Jos Didybė Elžbieta II, lydima savo vyro Edinburgo kunigaikščio Pilypo ir apie 30 žmonių stafo, šių metų lapkričio mėn. 23 d. vakare pradėjo Anglijos karalių istorijoje pirmą tokio dydžio kelionę — aplankyti beveik visas Commonwealtho dominijas ir kolonijas, kaip anglų spauda nusako, tuo simboliniu tikslu: susitikti visos Britų Imperijos žmonių atstovus, pamatyti visą jos didingumą, parodyti vienos Imperijos karūnos visų jos kraštų apjungimo pa vyzdį ir suteikti paskatinimo, kad vis daugiau kūrybinių jėgų ir kapitalo surastų kelią iš Imperijos širdies — Didžiosios Britanijos — į jos periferiją, dominijas ir kolonijas, ku riose glūdi dar net nepradėti naudoti ir neišsemiami resursai.

Savo kelionėj karalienė užtruks apie 6 mėnesius ir Anglijon grįš 1954 m. gegužės mėn. 15 d. Ji aplankys Bermudą, Jamaiką, Tongą, Naująją Zelandiją, Australiją, Kokoso salas, Ugandą (Afrikoj), Adeną, Tobruką, Maltą, Gibraltarą. Didžiojį kelionės dalis bus atlikta orlaiviu ir garlaiviu.

Tačiau net ir į tokią didelę ir rizikingą kelionę visų mylimą karalienę palydint, tam tikra anglų spaudos dalis neišvengia kai kurio kritiškumo ir lyg tam tikro savęs paplakimo: girdi, orlaivis, kuriuo karalienė išskrido vad. stratosferinis kreiseris Canopus, ne anglų gamybos, o pirktas iš Amerikos, kuriai už jų keletą sumokėta virš 9.000,000 svarų; girdi, kažkodėl ir orlaivio kapitono pavardė skamba daugiau prancūziškai, negu angliškai — Antony Loraine, kurio namai tą pačią pirmą naktį buvo net du kartu apvogti, išnešant turto už 9.000 svarų; girdi, ir vardas laivo, kuriuo karalienė plaukia — Gothic — skamba daugiau vokiškai negu angliškai, ir pirmoj kelionėj, kurią jis darė iš Anglijos į Jamaicą, į jį trenkė žaibas (nors jį tik pritaikant karalienės kelionių reikalams, išleista apie 1.800.000 svarų); girdi, ir Bermudon nuskridus, pirmiausia reikėjo gauti leidimas nusileisti, nes vienintelis, ten esąs aerodromas — amerikiečių, nei garbės sargybos jai ten nebuvo, nei karališkojo 21 patrankos šūvio saliuto, — nes ir kareiviai, ir patrankos — viskas amerikonų, o ne anglų; girdi, ir kai kurias salas, kur karalienė rengiasi apsistoti, pradėjo judinti žemės drebėjimas...

Taip. Gal tai ir yra kai kurie Visagalio įspėjimai karalienei ir Didžiąjai Britanijai, dėl pastarosios labai painių politinių manevrų, bet mes savo širdysė keliaujančiai karalienei turime tik geriausius ir šilčiausius linkėjimus — pilnai pasiekti visus savo tikslus ir Dievo rankos vedamai laimingai sugrįžti namo!

BERMUDOS KONFERENCIJA

Šių metų gruodžio mėn. pradžioj įvyko vadinamoji Bermudos konferencija, kur šuvažiavo trys didieji — prezidentas Eisenhoveris ir minist. pirmininkai Churchillis ir Laniel (Prancūzijos). Taigi galų gale Britanijai pavyko suklijuoti tai, ko ji jau nuo šių metų pradžios taip uoliai siekė ir kas jai vis nevyko, nes tokiai konferencijai nebuvo linkusi Amerika.

Ko siekė Anglija, veržDamasi į to kią konferenciją? Nuėmus gražių idėjų skraistę idėjų, proponuojančių neva didžiųjų pasaulio klausimų sprendimą, paaiškėjo, jog pagrindinis tos konferencijos tikslas buvo apsvarstytį būdus, kaip būtų galima ketvirtąjį didįjį — Rusiją — pritraukti prie bedradarbiavimo, užtikrinant jai net nepuolimo garantijas. Tai būtų pastangos bet kuria kaina suklijuoti bent iš pažiūros ir bent keletai metų „pastovią" taiką. Šitokios rūšies prekyba Amerika iš viso bodėjosi. Tuo klausimu Amerikos pažiūras aiškiai pareiškė jos Užs. Reikalų minist. Dulles, kalbėdamas Industrijos Organizacijų atstovų suvažiavime Clevelande. Savo kalboj jis tvirtino, jog Amerika visada yra pasiruošusi tartis su Rusija, bet tiktai konkrečiais nuomonių skirtumų klausimais ir ne Rusijos pavergtų tautų kaina. Kalbėdamas apie pastarąsias, jis taip išsireiškė:

„Šios iš naujo vergais paverstos tautos yra verčiamos tarnauti ambicijoms mažos materialistinių pažiūrų grupės, kuri fanatiškai tiki, jog taika ir gerbūvis yra galimi tiktai pagal jų idėjas suklijuotame pasauly... pasauly, kuriame negali būti vietos skirtingam tautų charakteriui, skirtingam tikėjimui ir individualumui, pasaulyje, kuriame visi žmonės, tarsi prijaukinti gyvuliai, vergiškai turi atlikti veiksmus, jiems pavedamus saujelės valdovų, vykdančių proletariato diktatūrą... Tokia sistema, nebent jį pasikeistų, veda tik į vieną — į galutinį susmukimą. To susmukimo laikas daugiausia priklauso ir nuo to, ar tai yra žinoma už geležinės uždangos, ar tos pavergtos tautos žino, jog jos nėra užmirštos, ar jos žino, kad mes nesutinkame su dabartiniu jų likimu ir svarbiausia, kad *mes nesame pasiruošę ieškoti saugumo sau, su jų pavergėjais derėdamiesi tokiu pagrindu, kuris patvirtintų tą jų pavergimą*... Todėl mes nesame pasiruošę jokiom konferencijom, kurių matomas rezultatas būtų tiktai moralinis Kremliaus viešpatavimo penkiolikoje kadaise buvusių nepriklausomų tautų palaiminimas".

Laikas bėgo, o tuo tarpu Rusija vis arba visiškai neatsakydavo, arba neigiamai atsakydavo į visus vakarietčių pasiūlymus suvažiuoti keturiems didiesiems ir iš naujo bandyti spręsti Vokietijos, Austrijos ir kitus, netvarkoj paliktus, didžiosios politikos klausimus.

Pagaliau ir Amerika neteko kantrybės ir sutiko vykti Bermudos konferencijon su savo programa, kurios pagrindiniais punktais būtų Atlanto Pakto valstybių fronto ir Europos gynybos reikalų sustiprinimo klausimai, verčiant ir Britaniją į šią Europos gynybą aktyviau įsijungti.

Šis Amerikos nusistatymas be galo patiko prancūzams, kurie ligi tol Bermudos konferencijos klausimu ir gi buvo, mažiausia, bent santūrūs.

Ir taip galutinai buvo viskas patepta sviestuotais klijais ir trys didieji su daugiau ar mažiau ramiom sąžinėm šypsojosi ir jau rengėsi skustis barzdas prieš kelionę į Bermudą, kai staiga iš giedro dangaus trenkė perkūnas: ilgai tylėjusi matuška Rusija padarė meistrišką šachą — ji nauja pereitos savaitės nota pranešė vakariečiams, jog sutinka vykti į keturių didžiųjų konferenciją spręsti visų tų didžiųjų pasaulinių klausimų.

Anglija iš to džiaugsmo net apalpo. Vienas laikraštis šaukia: štai, girdi, vyrai kur atsidaro auksiniai vartai į tikrąjį pysą, kitas rimtai porina — matai, girdi, kaip Rusija staiga nusigando, kad Bermudon suvažiavę trys didieji dar daugiau nesustiprintų jau ir taip labai stiprios ir tt., ir tt.

O aš, būdamas vienas iš tų prekiaujamųjų mažųjų, šypsaus sau į rankovę ir galvoju: kokia tu, didžioji matuška Rusija, visgi gudri. Tu tyli, tyli, lyg lokys, žiemos miegui susirangęs, lauki ir leidi, lyg katinas, toms vakarų pelikėms žaisti trupiniais, ir kai tau ateina patogus momentas, tu — šmakšt, ir pakiši joms naują žaisliuką... Ir tokį žaisliuką, kuris tas vakarų peliukes iš žaismo gali nuvesti bent į švelnų akių pasiplėšymą, žodžiu, tu žinai, kada į riedančio vežimo ratus įgrūsti gerą stabdį.

Nesistebėkim, ponai piliečiai, kai kurių didelių politikų aklumu, nes jie tai vadina gera valia — tai yra, kol jiems patiems neskauda...

POST SCRIPTUM

Dar ne taip seniai Londone viešėjo Vengrijos futbolistai ir supliekė futbolo meisterius — Anglijos rinktinę — santykiu 6:3. Tai buvo pirmas toks įvykis per 72 tarptautinių futbolo komandų žaidynių Londone metus. Dėl to Vengrų futbolistai pa sidarė visuotino dėmesio centru (tavim ir tavo reikalais domimasi tiktai tada, kai tu esi stiprus) ir kiekvienas jų žingsnis buvo sekamas (tik, žinoma, ne slaptosios policijos). Tokiu būdu buvo pastebėta, kad jie besidairydami po gražias krautuvių vitrinas, nieko neperka. Paklausti kodėl, jie atsakė, jog savo pirkiniais nenori duoti pagrindo klaidingai pro pagandai, kad jie to paties negali gauti Budapešte. Nuoširdžiai patikėta.

Kaimyne, o mudu juk žinom, kad kitaip yra, būtent: jiems įsakyta čia nieko nepirkti, kad tuo shopingu ne parodytų, jog Budapešto krautuvių vitrinos pilnos — tuštumos. Tad ir mudu apie tai geriau tylėkim, nes kas gi čia mūsų žodžiais tiki?

O geriau išlydėkim išvykstančiuosiu vengrų futbolistus. Nė nebandykim daryti gražaus žesto, juos kuo nors apdovanodami, kaip ta sumuštoji rinktinė padarė. Žinote, kuo jie vengrus apdovanojo? O gi Šventuoju Raštu — taip kiekvienam po egzempliorių.

Prisipažįstu, kad aš nuoširdžiai gailiuos tų vienuolikos Šv. Rašto egzempliorių, nes jie blogiau negu į balą išmesti. Mat, jeigu tie vienuolika vengrų yra geri žmonės, tai jie negali pasielgti kitaip, kaip, įsėdę laivan, tuos egzempliorius per laivo bortą į balą išmesti — nes įsivaizduokit, kas atsitiktų su tais žmonėmis, jeigu jiems išlipant iš traukinio Budapeštė, kai bus patikrintos jų kišenės, ten būtų rasta po Šv. Raštą: jie būtų apkaltinti sabotažu, šnipinėjimu ir valstybės išdavimu.

O jeigu gi tas vienuolika vengrų yra linijiniai komunistai, tai... neduok, Dieve, aš bijau ir pagalvoti, kas su to Šv. Rašto puslapiais atsitiko...

„ASTRONOMIJOS BIBLIJA"

Ateinantiems šimtmečiams ruošiamas pilnas dangaus atlasas. Be plačiai pagarsinto 200 colių ilgio ir 5 metrų diametro teleskopo — milžino, kitas garsus astronomijos instrumentas, kuriam pasaulis mažai atkreipė dėmesio, kuris tačiau, moksluį labai patarnaus: tai 48 colių ilgio Schmidt-teleskopas. Jo konstruktorius, Hamburgo optikas Schmidt. Išradingai pritaikyta veidrodžių sistema duoda labai stiprią šviesą, kuri įgalina teleskopą beribėje tolumoje nufotografuoti dangaus kūnus. Schmidt'o teleskopas — tai neįsivaizduojamai didelė foto kamera visatos nuotraukoms daryti. Plokštelėje telpa 12 pilnačių viena po kitos. Su šiuo gigantišku aparatu pradėtas didelis darbas žvaigždžių ir kitų dangaus kūnų tyrimo srityje. Pagal „National Geographic Society" Vašingtone užplanuota sukurti pilną dangaus skliautų atlasą. Visas dangus bus užfiksuotas ant apytikriai 2000 plokštelių — nuotraukų. Kiekviena dangaus skliautų dalis fiksuojama du kart: daroma viena mėlyna nuotrauka su 30 minučių išlaikymu ir antra raudona vienos valandos išlaikymu. Visos nuotraukos sudarys 20 didelių tomų.

Iš vienos vietos, — turint galvoje ekvatorių, negalima užmatyti viso dangaus. Nuo Palomar Mountain laike metų galima pamatyti tik 3/4 dangaus skliautų, likusioji pietinė, iš Kalifornijos neužmatomoji dalis, turi būti fotografuojama iš kitos vietos. Į klausimą: kiek gi tų žvaigždžių danguje? astronomai gali atsakyti, kad naujame dangaus atlase tilps 500 milionų atskirų žvaigždžių ir apie 10 milionų žvaigždžių spiečių — miglų, neįskaitant Paukščių Tako. Šiuo gigantišku darbu astronomiški žvaigždžių skaičiai taps realybe. Pradžia jau padaryta. Numa toma šį darbą užbaigti iki šių metų pabaigos. Tada astronomai turės savo žinioje viso žvaigždėto dangaus patikimą „identifikacijos pažymėjimą", kuris padės jiems daryti naujus stebėjimus ir atradimus ir taip pat ateinančias kartas įgalins palyginti jų vėlybesnes nuotraukas su šiuo atlasu, tirti pasikeitimus dangaus beribėje tolumoje. Todėl visai teisingai šį dangaus atlasą vadinti „Astronomijos Biblija", skirta ateinantiems šimtmečiams.

Ir dabar išlaidos skaičiuojamos astronominėmis skaitlinėmis. Nežiūrint didelės paramos įvairių kultūrinių organizacijų, apskaičiuota, kad vienas atlaso egzempliorius kainuos 2000 dolerių. Reikia nepamiršti, kad iki šiolei visi dangaus stebėtojai dar negalėjo 500 milionų žvaigždžių suskaityti ir planuose atžymėti. Tuo tarpu dabar vienos žvaigždės išlaidos leidyklai sudarys tiktai 0,0004 cento.

DBLS Lowtono skyriaus narį

P. MIKALAŪSKĄ

ir P-lę M. LITLER,

katalikišką šeimos židinį sukūrusius, sveikina ir laimingos ateities linki

Skyriaus Valdyba ir Nariai

Mes, kai vertiname save, vertiname pagal mūsų idealą bet ne pagal veiksmus; kai vertiname kitą — įvertiname ne pagal idealą, bet pagal jų veiksmus. (Blondel).

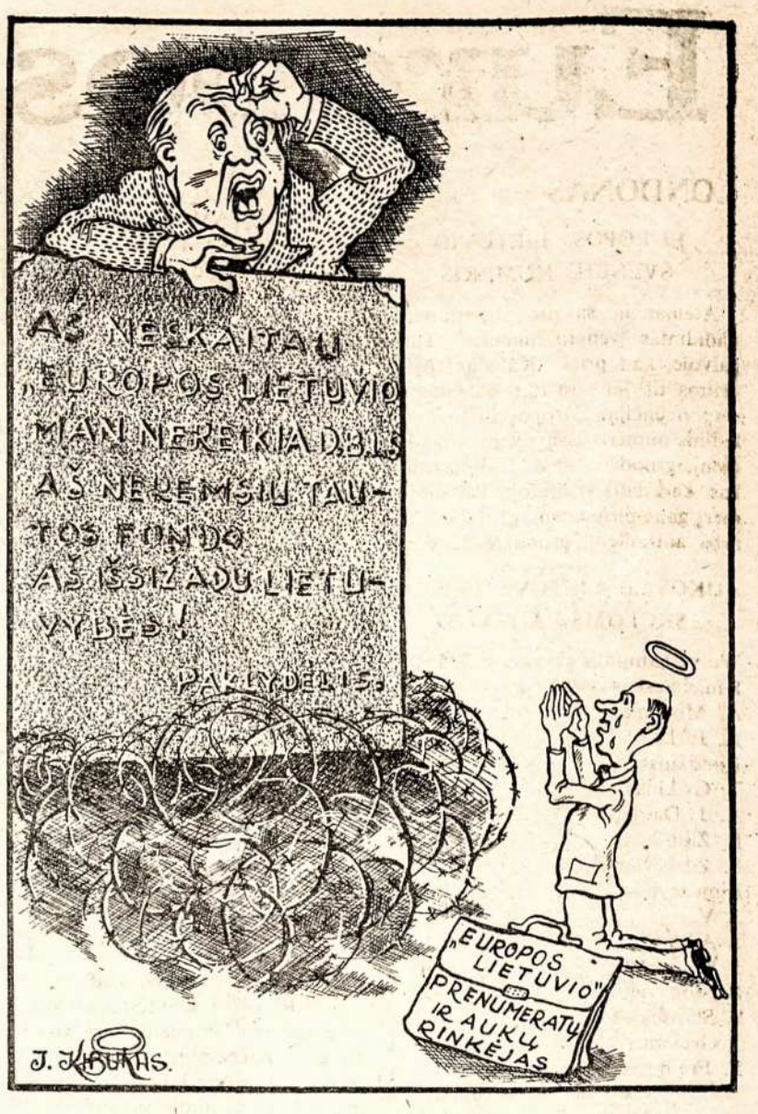

SPORTAS

Veda V. Steponavičius

KOVAS — YMCA „FALKONS"

Gruodžio mėn. 3 d. 3-čiose lygos rungtynėse Kovas susitiko su Manchesterio YMCA „FALKONS" k-da. Rungtynės praėjo be žymesnių įvykių, nes priešas buvo per silpnas atsispirti prieš koviečius. Rungtynės baigėsi 54:18 (21:6) Kovo naudai.

Žaidė ir taškus pelnė: Puzinas — 17, Virbyla — 17, Aleknavičius — 11, Navickas — 9, Steponavičius— 0.

* * *

Garsusis bėgikas Zatopekas (Čekoslovakija) pastatė naują 10 kilometrų bėgimo pasaulio rekordą. Jo laikas — 29 min. 1.6 sek.

* * *

Solezal (Čekoslovakija) pastatė naujus 15 ir 20 kilometrų ėjimo rekordus. Jo laikas — 1 val. 7 min. 54.2 sek. ir 1 val. 30 min. 26.4 sek.

* * *

Keturiolikmetė Yvonne Sugden laimėjo D. Britanijos figūrinio čiuožimo meisterės vardą. Čiuožimo kritikai sako, kad jei laimė bus jos pusėje, ji turi galimybių laimėti pasaulio meisterės vardą. Jei ji laimėtų, ji būtų jauniausia pasaulio meisterė.

ĮVAIRIOS ŽINIOS

Pasaulio Futbolo Pirmenybių kvalifikacinių rungtynių rezultatai:

Rumunija 0 — Čekoslovakija 1, Airija 4 — Luxemburgas 0, Škotija 3 — Valija 3, Graikija 1 — Izraelis 0, Saaras 0 — Norvegija 0, Jugoslavija 1 — Izraelis 0, Čekoslovakija 0 — Bulgarija 0, Anglija 3 — Šiaurės Airija 1.

Lapkričio 25 d. Anglijos futbolo k-da neteko savo per 80 metų turėtą pirmumą futbole: per tiek laiko niekada Anglijoje nebuvo pralaimėtos rungtynės prieš kontinentines komandas. Šį kartą 1952 m. Olimpijados meisteris — Vengrija suplie kė anglus be pasigailėjimo, laimėda ma rungtynes 6:3. Šitoksai vengrų laimėjimas prislėgė britų sporto pasaulį, o vengrams jis yra masalas likti pasaulio meisteriu, kai ateinančiais metais įvyks pasaulinės pirmenybės Šveicarijoje.

Mielą DBLS Coventry Skyriaus narį

ALBINĄ ŽVINGĮ

ir p-lę MARTHA KOENEN sukūrusius šeimos židinį, nuoširdžiai sveikiname ir linkime gražaus ir laimingo gyvenimo.

Skyriaus Valdyba ir nariai.

KALĖDINĖS ATVIRUTĖS

5 rūšių, visiškai naujos laidos, lietuviškų kalėdinių atviručių galima gauti pas Dainorą Daunoraitę. Atvirutės (su voku) kaina 10 d. Prašome paskubėti.

PAJIEŠKOJIMAS

Kas gerai pažįsta ir žino iš Lietuvos Edmondą Pauliukonį apie 36-40 m. amžiaus, kilusį iš Ukmergės apskr., Deltuvos vals., Polivarkų km., prašau pranešti šiuo adresu: 74, Bromwich str., Bolton, Lancs.

J. Keturakis.

LIETUVIŠKA KRAUTUVĖ LONDONE KALĖDOMS SIŪLO:

1. Kopūstų statinę 56 sv. su pristatymu 37/0
2. 5 lit. agurkų dėžė 15/0
3. Agurkų dėžutė 1 lit. 2/9
4. Kopūstų dėžutė 1 lit. 2/6
5. Belgiška salami 1 sv. 8/0
6. Vokiška salami 1 sv. 8/0
7. Lenkiška dešra 1 sv. 7/0
8. Virimui dešra 1 sv. 6/0
9. Virimui dešra 1 sv. 4/6
10. Frankfurter dešrel. dež. 1 sv. 5/6
11. Lenkiška kiauliena dežutė 4/6
12. Daniška kiauliena dežutė 3/6
13. Džiovinti grybai 1 uncija 1/6
14. Aguonos 1 sv. 2/6
15. Pipirai arba lapeliai 1 uncija 0/6
16. Rūkytas bekonas 1 sv. 4/6

Užsakymus siųsti:

Baltic stores, 421, Hackney Rd., London, E. 2.

Persiuntimo išlaidoms prašau pridėti 2/0.

Europos LIETUVIS

(Buvęs „Britanijos Lietuvis")

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis—Švedija, Kun. V. Balčiūnas — Italija, A. Galkus — Olandija, A. Bričkus — Danija ir A. Glionertas — Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.

Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.

Užsienyje metams — 6 doleriai.

Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.

Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.

Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.